

UNİBANK KOMMERSİYA BANKI

31 dekabr 2007-ci il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
Uyğun Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə
Hesabatları və Müstəqil Auditorun Rəyi**

MÜNDƏRİCAT

Müstəqil Auditorun Rəyi

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları

Konsolidasiya Edilmiş Balans Hesabatı	1
Konsolidasiya Edilmiş Mənfəət və Zərər Hesabatı	2
Konsolidasiya Edilmiş Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər Hesabatı	3
Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Hesabatı	4

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

1 Giriş	5
2 Qrupun Əməliyyat Mühiti	5
3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi	6
4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Uçot Təxminləri və Fərziyyələr	14
5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara dair Şərhlərin Tətbiqi	15
6 Mühəsibat Uçotu üzrə Yeniliklər	16
7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri	17
8 Digər Banklardan Alınacaq Vəsaitlər	19
9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar	20
10 Satıla Bilən İnvestisiya Qiymətli Kağızları	27
11 Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər	29
12 Digər Maliyyə Aktivləri	30
13 Digər Aktivlər	31
14 Digər Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər	31
15 Müştəri Hesabları	32
16 Buraxılmış Borc Qiymətli Kağızları	33
17 Müddətli Borc Öhdəlikləri	34
18 Digər Maliyyə Passivləri	38
19 Digər Maliyyə Passivləri	38
20 Subordinasiyalı Borc Öhdəlikləri	38
21 Nizamnamə Kapitalı	39
22 Faiz Gəlirləri və Xərcləri	40
23 Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri	40
24 İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri	41
25 Mənfəət Vergisi	41
26 Səhm üzrə Mənfəət	43
27 Seqmentlər üzrə Təhlil	43
28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi	45
29 Kapitalın İdarə Edilməsi	60
30 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər	61
31 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri	64
32 Maliyyə Alətləri Növlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları ilə Üzləşdirilməsi	65
33 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar	66
34 Tərəmə Müəssisələr	67
35 Hesabat Tarixindən Sonra Baş Vermiş Hadisələr	67

MÜSTƏQİL AUDİTORUN RƏYİ

Unibank Kommersiya Bankının İdarə Heyətinə və səhmdarlarına:

Biz Unibank Kommersiya Bankı və onun törəmə müəssisəsinin ("Qrup") 31 dekabr 2007-ci il tarixinə təqdim edilən konsolidasiya edilmiş balans hesabatı və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatı, səhmdar kapitalında dəyişikliklər hesabatı və pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatından, eləcə də əsas uçot prinsiplərinin xülasəsindən və digər izahlı qeydlərdən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq.

Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması üzrə Rəhbərliyin Məsuliyyəti

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə görə Rəhbərlik məsuliyyət daşıyır. Bu məsuliyyətə aşağıdakılar daxildir: fırıldaqçılıq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq daxili nəzarət sisteminin yaradılması, tətbiq edilməsi və davam etdirilməsi; müvafiq uçot siyasətinin seçilməsi və tətbiq edilməsi; və şəraitdən asılı olaraq məqbul uçot təxminlərinin irəli sürülməsi.

Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audit yoxlamasına əsasən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirməkdən ibarətdir. Biz audit yoxlamamızı Beynəlxalq Audit Standartları əsasında apardıq. Həmin Standartların tələbinə görə, biz etik tələblərə əməl etməli və auditi elə şəkildə planlaşdırmalı və aparmalıyıq ki, maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhriflərin mövcud olmamasına kifayət qədər əmin olaq.

Audit yoxlamasına maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər və açıqlamalara dair auditor sübutu əldə etmək üçün prosedurların yerinə yetirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mülahizəsindən, eləcə də fırıldaqçılıq və ya səhvlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Həmin riskləri qiymətləndirərkən auditor müəssisənin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə görə müvafiq audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə müəssisə tərəfindən maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq daxili nəzarət sistemini nəzərdən keçirir. Bundan əlavə, audit yoxlamasına mövcud uçot siyasətinin uyğunluğunun və rəhbərliyin uçot təxminlərinin əsaslandırılmasının qiymətləndirilməsi, eləcə də maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının dəyərləndirilməsi daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz auditor sübutu rəyimizi bildirmək üçün kifayət qədər əsas verir.

Rəy

Bizim rəyimizcə, təqdim edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Qrupun 31 dekabr 2007-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Bakı, Azərbaycan Respublikası
9 aprel 2008-ci il

Unibank Kommersiya Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Balans Hesabatı

	Qeyd	2007	2006 (düzəldilmiş)
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>			
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	30,417	23,712
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar		13,007	8,657
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	8	25,793	4,722
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	9	272,478	87,864
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	10	15,053	1,312
Cari mənfəət vergisi üzrə qabaqcadan ödəmələr		46	-
Təxirə salınmış vergi aktivləri	25	150	87
Binalar və avadanlıqlar	11	8,611	3,012
Qeyri-maddi aktivlər	11	579	314
Digər maliyyə aktivləri	12	138	77
Digər aktivlər	13	20,468	10,716
CƏMİ AKTİVLƏR		386,740	140,473
PASSİVLƏR			
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	14	16,607	6,356
Müştəri hesabları	15	123,865	80,960
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	16	700	2,653
Müddətli borc öhdəlikləri	17	194,369	31,578
Cari vergi öhdəliyi		143	525
Digər maliyyə passivləri	18	2,128	635
Digər passivlər	19	2,316	1,329
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	20	10,058	4,357
CƏMİ PASSİVLƏR		350,186	128,393
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	21	15,000	6,600
Səhm mükafatı	21	12,076	484
Satıla bilən investisiya kağızları üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı		70	70
Bölüşdürülməmiş mənfəət		8,696	4,926
Bankın səhmdarlarına aid olan xalis aktivlər		35,842	12,080
Azlığın payı		712	-
CƏMİ KAPİTAL		36,554	12,080
CƏMİ PASSİVLƏR VƏ KAPİTAL		386,740	140,473

9 aprel 2008-ci il tarixində İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənmiş və onun adından imzalanmışdır.

Faiq Hüseynov
İdarə Heyətinin Sədri

Emin Rəsulzadə
Maliyyə Direktoru

Unibank Kommersiya Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Mənfəət və Zərər Hesabatı

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2007	2006 (düzəldilmiş)
Faiz gəlirləri	22	36,791	14,336
Faiz xərcləri	22	(19,912)	(6,021)
Xalis faiz gəlirləri		16,879	8,315
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	9	(5,771)	(1,209)
Ehtiyat ayırmalarından sonra xalis faiz gəlirləri		11,108	7,106
Haqq və komissiya gəlirləri	23	6,037	3,004
Haqq və komissiya xərcləri	23	(1,059)	(621)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla		1,706	1,049
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla		138	187
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	24	(12,890)	(7,059)
Digər əməliyyat gəlirləri		200	40
Vergidən əvvəlki mənfəət		5,240	3,706
Mənfəət vergisi xərci	25	(1,358)	(934)
I üzrə mənfəət		3,882	2,772
Mənfəət aşağıdakı kimi təsnifləşdirilir:			
Bankın səhmdarlarına düşən hissə		3,770	2,772
Azlığın payı		112	-
II üzrə mənfəət		3,882	2,772
I ərzində Bankın səhmdarlarına düşən mənfəət üçün səhm üzrə mənfəət, əsas və sulandırılmış (bir səhm üzrə AZN ilə)	26	0.66	0.8

Unibank Kommersiya Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər Hesabatı

Qeyd	Bankın səhmdarlarına aid olan hissə					Cəmi	Azlığın payı	Cəmi səhmdar kapitalı
	Nizam-namə kapitalı	Səhm mükafatı	Satıla bilən investisiya kağızları üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	Bölüşdürülməmiş mənfəət				
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
1 yanvar 2006-cı il tarixinə qalıq	6,600	484	70	2,154	9,308	-	-	9,308
İl üzrə mənfəət (düzəldilmiş) 3	-	-	-	2,772	2,772	-	-	2,772
31 dekabr 2006-cı il tarixinə qalıq	6,600	484	70	4,926	12,080	-	-	12,080
Səhm emissiyası 21	8,400	11,592	-	-	19,992	600	600	20,592
İl üzrə mənfəət	-	-	-	3,770	3,770	112	112	3,882
31 dekabr 2007-ci il tarixinə qalıq	15,000	12,076	70	8,696	35,842	712	712	36,554

31 dekabr 2006-cı il tarixində tamamlanan il üzrə mənfəət müəyyən edilmiş səhvlərin düzəldilməsi məqsədilə dəyişdirilmişdir. Bunun nəticəsində 31 dekabr 2006-cı il tarixində tamamlanan il üzrə mənfəət, əvvəl qeydə alınmış 3,347 min AZN-lə müqayisədə 2,772 min AZN təşkil etmişdir. 3 sayılı Qeydə baxın.

Unibank Kommersiya Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Hesabatı

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2007	2006
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Alınmış faizlər		35,720	13,784
Ödənilmiş faizlər		(16,998)	(5,305)
Alınmış haqq və komissiyalar		5,902	3,004
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(1,059)	(621)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan əldə edilən gəlirlər		1,706	1,049
Alınmış digər əməliyyat gəlirləri		200	40
Ödənilmiş inzibati və digər əməliyyat xərcləri		(11,514)	(5,611)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(1,849)	(690)
		12,108	5,650
Əməliyyat aktiv və passivlərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Əməliyyat aktiv və passivlərində dəyişikliklər			
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlarda xalis artma		(4,350)	(6,800)
Digər banklardan alınacaq vəsaitlərdə xalis artma		(21,071)	(2,148)
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis artma		(192,814)	(42,783)
Digər maliyyə aktivlərində xalis artma		(61)	(53)
Digər aktivlərdə xalis artma		(9,754)	(10,497)
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərdə xalis artma		10,251	3,076
Müştəri hesablarında xalis artma		42,077	38,521
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarında xalis (azalma)/artma		(1,914)	2,614
Digər maliyyə passivlərində xalis artma		1,771	8
Digər passivlərdə xalis artma		4,470	31
		(159,287)	(12,381)
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Satıla bilən investisiya kağızlarının alınması		(13,741)	3,037
Binalar və avadanlıqların alınması	11	(7,355)	(1,728)
Binalar və avadanlıqların satılması		13	-
		(21,083)	1,309
(İnvestisiya fəaliyyətinə yönəlmiş)/investisiya fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri			
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Müddətli borc öhdəliklərindən daxilolmalar		169,659	49,978
Müddətli borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(8,994)	(29,679)
Subordinasiyalı borc öhdəliklərindən daxilolmalar		5,701	4,357
Adi səhmlərin emissiyası	21	20,592	-
		186,958	24,656
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri			
		117	187
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artma			
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	23,712	9,941
		30,417	23,712
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			
		30,417	23,712

1 Giriş

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2007-ci il tarixində tamamlanan il üçün Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq Unibank Kommersiya Bankı ("Bank") və onun törəmə müəssisəsi üçün (birlikdə "Qrup" adlandırılır) üçün tərtib edilmişdir.

Bank Azərbaycan Respublikasında təsis edilmişdir və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Bank Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış məhdud məsuliyyətli səhmdar cəmiyyətidir. Bankın əsas səhmdarı cənab Eldar Qəribovdur (2006: cənab Eldar Qəribov).

17 iyun 2004-cü il tarixində səhmləri bütünlüklə Banka məxsus olan törəmə müəssisə - UniLizinq şirkəti Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Şirkət 2004-cü ilin avqust ayında əməliyyatlara başlamışdır. 34 sayılı Qeydə baxın.

Əsas fəaliyyət növləri. Bankın əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında hüquqi və fiziki şəxslər üçün bank xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir. Bank 1992-ci ildən Azərbaycan Respublikası Milli Bankı ("ARMB") tərəfindən verilmiş ümumi bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Bank 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Əmanətlərin Sığortalanması Fondu hər bir əmanət üzrə aşağıdakı qaydada 100% kompensasiya ödənilməsinə zəmanət verir:

- 1 yanvar 2008-ci ilədək - 4,000 AZN-dən çox olmayaraq;
- 1 yanvar 2008-ci ildən 1 yanvar 2010-cu ilədək – 6,000 AZN-dən çox olmayaraq;
- 1 yanvar 2010-cu ildən başlayaraq – 8,000 AZN-dən çox olmayaraq.

Bankın Azərbaycan Respublikasında on iki filialı vardır (2006: beş filial).

Bankın hüquqi ünvanı və fəaliyyət göstərdiyi ölkə. Bankın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir:

R. Behbudov küçəsi 57,
AZ1022
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Əməliyyat valyutası. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ("min AZN") əks olunmuşdur. Azərbaycan Manatı ("AZN") Azərbaycan Respublikasının rəsmi valyutasıdır.

İdarə Heyəti hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının imzalanmasından sonra ona dəyişiklik etmək imkanına malikdir.

2 Qrupun Əməliyyat Mühiti

Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər, o cümlədən nisbətən yüksək inflyasiya və güclü iqtisadi artım müşahidə olunmaqdadır. Azərbaycanın bank sektoru cəmiyyətin bu sektora olan inam səviyyəsinin azalmasına və iqtisadi şəraitin dəyişməsinə həssasdır və müntəzəm olaraq likvidlik səviyyəsinin azalması halları ilə rastlaşa bilər. Rəhbərlik bank sektoruna təsir göstərə biləcək bütün tendensiyaları, eləcə də onların Qrupun maliyyə vəziyyətinə təsirini (əgər varsa) qabaqcadan proqnozlaşdırmaq iqtidarında deyil.

Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verən dəyişikliklərə məruz qalır. Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən bankların üzleşdiyi çətinliklərə müflisləşmə və iflas haqqında qanunverici bazanın təkmilləşdirilməsi zərurəti, rəsmiləşdirilmiş qeydiyyat və girovun hesabına borcların ödənilməsi prosedurlarının çatışmazlığı, eləcə də hüquqi və fiskal sistemlə bağlı digər çatışmazlıqlar daxildir. Azərbaycan Respublikasında iqtisadi inkişafın gələcək perspektivləri Hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və pul islahatlarının effektivliyindən, eləcə də vergi, hüquq, normativ və siyasi sistemin inkişafından xeyli dərəcədə asılıdır.

Qlobal maliyyə bazarlarında bas verən hadisələr (ümmilikdə "kredit böhranı" adlandırılan) və onların təsiri, xüsusilə kredit bazarlarında likvidlik çatışmazlığı, bankların və yerli şirkətlərin maliyyə vəsaitlərini əldə edə bilməməsinə görə ölkədə iqtisadi artımın aşağı düşməsi və Qrupun fəaliyyətinin qısa müddətə məhdudlaşması ehtimalı mövcuddur. 2007-ci ilin ikinci yarısından Amerikada kəskin ipoteka böhranı baş vermişdir. Bu böhranın təsiri Amerika bazarlarından kənara çıxmışdır. Belə ki, qlobal investorlar öz risklərini yenidən qiymətləndirmiş və nəticədə bu sabit mənfəət, kapital və derivativ bazarlarda qeyri-sabitliyə və likvidliyin aşağı düşməsinə səbəb olmuşdur.

2 Qrupun Əməliyyat Mühiti (davamı)

Ümumiyyətlə, kredit böhranının Azərbaycan iqtisadiyyatına təsiri global maliyyə mənbələrindən daha çox asılı olan digər inkişaf etmiş ölkələrə nisbətən az olsa da, uzunmüddətli maliyyələşdirmə səviyyəsi aşağı düşmüş və beynəlxalq maliyyə təşkilatları tərəfindən ayrılan maliyyə vəsaitlərinin qiyməti artmışdır. Bundan əlavə, likvidlik səviyyəsinin aşağı olması Qrupun debitorları və ya borcalanlarına da təsir göstərə bilər ki, bu da öz növbəsində onların ödəniş qabiliyyətinə təsir göstərə bilər. Rəhbərlik maliyyə bazarlarında likvidlik səviyyəsinin gələcəkdə azalması və ya qeyri-sabitliyin artmasının Qrupun maliyyə vəziyyətinə təsirini dəqiq şəkildə təxmin etmək iqtidarında deyil.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsas prinsipləri. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları, satıla bilən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi istisna olmaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq ilkin dəyər prinsipinə əsasən hazırlanmışdır. Sözü gedən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot prinsipləri aşağıda göstərilir. Həmin uçot prinsipləri bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları. Törəmə müəssisələr, Qrupun birbaşa və ya dolayısı ilə səsvermə hüquqlu səhmlərinin 50%-dən artıq hissəsinə sahib olduğu və ya qazanc əldə etmək məqsədilə onun maliyyə və əməliyyat siyasətinə nəzarət etmək gücü olduğu müəssisələr və digər təşkilatlardır (xüsusi təyinatlı müəssisələr daxil olmaqla). Qrupun digər müəssisəyə nəzarət etməsini müəyyənləşdirərkən istifadə edilməsi və ya dəyişdirilməsi mümkün olan potensial səsvermə hüquqlarının mövcudluğu və təsiri nəzərə alınır. Törəmə müəssisələr, onların əməliyyatları üzrə effektiv nəzarət Qrupa keçdiyi andan (alqı tarixindən) konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir və nəzarətin itirildiyi tarixdən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir; realizasiya olunmamış zərərlər də dəyərin əldə edilməsi halları istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır. Bank törəmə müəssisələri ilə birlikdə Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun vahid uçot siyasəti tətbiq edir.

Azlığın payı Bankın birbaşa və ya dolayısı ilə sahib olmadığı paya düşən törəmə müəssisənin xalis fəaliyyət nəticələri və xalis aktivlərinin hissəsidir. Azlığın payı Qrupun səhmdar kapitalının ayrıca komponentini təşkil edir.

Əsas ölçü anlayışları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərən yaxşı məlumatlandırılmış müstəqil tərəflər arasında əməliyyatın ümumi şərtlər əsasında həyata keçiriləndi zaman aktivin mübadilə edilə bildiyi və ya öhdəliyin yerinə yetiriləndi məbləği təşkil edir. Ədalətli dəyər aktiv bazarda alınıb satılan maliyyə aktivləri üzrə cari tələb qiymətini və maliyyə öhdəlikləri üzrə cari təklif qiymətini əks etdirir. Bazar riskləri qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilən aktiv və öhdəliklər ilə əlaqədar Qrup qarşılıqlı surətdə əvəzləşdirilən risklər üzrə ədalətli dəyər göstəricilərinin müəyyən edilməsi üçün orta bazar qiymətlərindən istifadə edə bilər və xalis açıq mövqeyə müvafiq tələb və təklif qiyməti tətbiq edə bilər. Maliyyə aləti aktiv bazarda o zaman sərbəst surətdə alınıb satıla bilən aktivlər kimi qəbul edilir ki, onların qiymətləri haqqında məlumat fond birjasında və ya digər maliyyə təşkilatından sərbəst və müntəzəm şəkildə əldə edilə bilsin və bu zaman həmin qiymətlər könüllü şəkildə bazar şərtləri çərçivəsində həyata keçirilən real və müntəzəm əməliyyatları əks etdirsin.

Bazar qiymətləri mövcud olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modeli, könüllü şəkildə həyata keçirilən ən son əməliyyatlar haqqında məlumat əsaslanan modellər kimi qiymətləndirmə üsulları, eləcə də investisiya qoyulan müəssisələr haqqında maliyyə məlumatlarının təhlili istifadə edilir. Qiymətləndirmə üsulları müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə dəstəklənməyən fərziyyələrin istifadə olunmasını tələb edə bilər. Bu fərziyyələrin hər hansı birinin mümkün alternativ variantla əvəz edilməsi nəticəsində mənfəət, gəlir, aktiv və passivlərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə səbəb olacaq hallar barədə məlumat hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

İlkin dəyər alqı tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitlərini və ya onların ekvivalentlərini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və *əməliyyat xərclərini* ehtiva edir. *Əməliyyat xərcləri* əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alqısı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalарına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri maliyyə xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin ödənilməsi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə üzrə zərərler üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və müvafiq aktiv və passivlərin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərler xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərini hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir (gəlir və xərclərin uçotu siyasətinə baxın).

Maliyyə alətlərinin ilkin uçotu. Mənfəət və zərər hesabatında ədalətli dəyerdə göstərilən diling əməliyyatları üçün qiymətli kağızlar, derivativlər və digər maliyyə alətləri əvvəlcə ədalətli dəyerdə qeydə alınır. Bütün digər maliyyə alətləri, dövlət və dövlət təşkilatlarından alınmış kreditlər istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla ədalətli dəyerdə qeydə alınır. İlkin uçot zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin uçot zamanı yaranan gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Ədalətli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müşahidəsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alqı və satışları ("müntəzəm" alqı və satışlar), Qrupun maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alqı və satış üzrə bütün digər əməliyyatlar öhdəliyin yerinə yetirilmə tarixində qeydə alınır; bu zaman öhdəliyin qəbul edilməsi və ödənilməsi tarixləri arasındakı dövr ərzində qiymətin dəyişməsi ilkin dəyər və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınan aktivlər ilə əlaqədar qeydə alınmır; mənfəət və zərər hesabatında ədalətli dəyerdə göstərilən diling əməliyyatları üçün qiymətli kağızlar, derivativlər və digər maliyyə aktivləri üçün mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır; satıla bilən investisiya qiymətli kağızlar üçün isə kapital hesablarında qeydə alınır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri asanlıqla müəyyən nağd pul məbləğinə çevrilə bilən və dəyəri cüzi dəyişikliklərə məruz qalan maddələrdir. Overnayt depozitlər istisna olmaqla, bütün qısamüddətli banklararası yerləşdirmələr digər banklardan alınacaq vəsaitlərə daxil edilir. Blokləşdirilmiş məbləğlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən çıxarılır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

ARMB-də xarici valyutada yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar. ARMB-də Manatla və xarici valyutada yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınmaqla, Qrupun gündəlik əməliyyatlarını maliyyələşdirmək üçün nəzərdə tutulmayan məcburi ehtiyat depozitlərini əks etdirir və bu səbəbdən konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılacaq Qrup tərəfindən müxbir banklara avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu zaman, Qrup maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan və sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən debitor borcları üzrə diling əməliyyatı aparmağı planlaşdırmır. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılacaq sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən qeyri-derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəli olmayan debitor borclarının əldə edilməsi və ya yaradılması məqsədilə müştərilərə Qrup tərəfindən avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu halda Qrup həmin debitor borclar üzrə diling əməliyyatı aparmağı planlaşdırmır. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxıldıqda, yenidən baxılmış şərtlər əvvəlki şərtlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənərsə, dəyərsizləşmə, şərtlərin dəyişməsindən əvvəl effektiv faiz dərəcəsilə qiymətləndirilir.

Maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları/Gəlirlərin uçotu. Qrup lizinqverən qismində çıxış etdikdə və lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqalana ötürüldükdə, lizinqə verilən aktivlər maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları kimi göstərilir və gələcək lizinq ödənişlərinin diskont edilmiş dəyərində qeydə alınır. Maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları ilkin olaraq lizinq müqaviləsinin bağlanma tarixində (lizinq müqaviləsinin bağlanma tarixi lizinq müqaviləsinin bağlanma tarixi və ya lizinq münasibətləri üzrə iştirakçılar tərəfindən lizinqin əsas şərtlərinin təsdiqlənmə tarixidir, bu tarixlərin hansının daha tez baş verməsindən asılı olaraq) müəyyən edilən diskont dərəcəsinə əsasən lizinq münasibətlərinin yarandığı tarixdə qeydə alınır.

Debitor borc məbləği ilə gələcək lizinq ödənişlərinin diskont edilmiş dəyəri arasındakı fərq əldə edilməmiş maliyyə gəlirlərini əks etdirir. Bu gəlirlər, lizinq müqaviləsinin qüvvədə olduğu ümumi müddət ərzində daimi gəlirlilik normasını əks etdirən xalis investisiya metodundan (vergidən əvvəlki) istifadə etməklə, lizinq müddəti ərzində qeydə alınır. Birbaşa olaraq lizinq münasibətlərinin təşkil edilməsi ilə əlaqədar olan əlavə xərclər maliyyə lizinqi üzrə debitor borcların ilkin məbləğinə daxil edilir və lizinq dövründə qeydə alınmış gəlirlərin həcmi azaldır. Lizinqdən əldə edilən maliyyə gəlirləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında faiz gəlirlərində qeydə alınır.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər maliyyə lizinqi üzrə debitor borcların ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yarandığı zaman mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər maliyyə lizinqi üzrə debitor borcların xalis balans dəyəri ilə lizinq müqaviləsində nəzərdə tutulan gəlirlilik normasına əsasən diskontlaşdırılan gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin (hələ baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) cari dəyəri arasındakı fərq həcmində ehtiyat yaratmaqla qeydə alınır. Təxmin edilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti lizinq müqaviləsi üzrə aktivin alınması və satılması nəticəsində yarana bilən pul vəsaitlərinin hərəkəti əks etdirir.

Qrup lizinqalan qismində çıxış etdikdə və mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydalar Qrupa keçdikdə, lizinqə verilən aktivlər lizinqə verilən aktivlərin ədalətli dəyəri ilə minimum lizinq ödənişlərinin cari dəyərindən daha aşağı olanı ilə lizinq münasibətlərinin yarandığı tarixdə əsas vəsaitlərin tərkibində qeydə alınır. Hər bir lizinq ödənişi öhdəliyin yerinə yetirilməsi və maliyyə lizinqi üzrə borc qalığından daimi faiz dərəcəsinin təmin edilməsi məqsədilə maliyyə xərcləri arasında bölüşdürülür. Gələcək maliyyə xərcləri çıxılmaqla, icarə üzrə müvafiq öhdəliklər "müddətli borc öhdəlikləri" sətrinə daxil edilir. Faiz xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən lizinqin müddəti ərzində mənfəət və zərər hesabatında göstərilir. Maliyyə lizinqi müqaviləsinə əsasən əldə edilmiş aktivlər Qrupun daha qısa lizinq müddəti ərzində lizinqin müddətinin başa çatdığı anda mülkiyyət hüququ əldə edəcəyinə kifayət qədər əmin olmadığı halda, onların faydalı xidmət müddəti ərzində amortizasiya edilir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Maliyyə aktivinin ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yaranmış və etibarlı şəkildə təxmin edilə bilən maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə gələcək pul vəsaitlərinin məbləğinə və ya vaxtına təsir göstərən dəyərsizləşmə üzrə zərərlər mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Qrup ayrıca qiymətləndirilən maliyyə aktivləri (əhəmiyyətli və ya əhəmiyyətsiz) üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlərin baş verməsinə dair hər hansı obyektiv sübutun mövcud olmadığını müəyyən etdikdə, o, həmin aktivləri analoji kredit riskinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna aid edir və onları mümkün zərərlərə qarşı kollektiv şəkildə qiymətləndirir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər həmin aktivin vaxtı keçmiş statusu və hər hansı girov təminatının realizasiya oluna bilməsidir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- hər hansı ödənişin gecikdirilməsi və bu zaman gecikdirilmiş ödənişin hesablaşma sistemlərindəki gecikmə ilə izah edilə bilməməsi;
- borcalanın əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun bankın borcalan haqqında maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- borcalanın müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- borcalana təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfi dəyişikliklərin baş verməsi; və
- girovun dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlərin kollektiv şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri analoji kredit risk xüsusiyyətlərinə əsasən qruplaşdırılır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilən aktivlərin müqavilə üzrə şərtlərinə uyğun olaraq borcalanlar tərəfindən bütün məbləğlərin ödənilməsi qabiliyyətinin göstəricisi olmaqla, bu cür aktivlər qrupu üzrə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin təxmin edilməsi üçün uyğundur.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlərə qarşı kollektiv şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri qrupuna daxil olan pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti həmin aktivlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, rəhbərliyin keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində vaxtı keçəcək məbləğlərin həcmi ilə münasibətdə təcrübəsinə və vaxtı keçmiş məbləğlərin geri ödənilməsinə əsasən təxmin edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş şəraitin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə əvvəlki təcrübə müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinə (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) silmək üçün aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlər hər zaman ehtiyat hesabında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması girovun əldə edilməsi və satılması xərcləri çıxılmaqla, girov nəticəsində yarana bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlərin məbləği, sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə azalarsa və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borcalanın kredit reytingi üzrə mümkün zərər kimi) aid edilərsə, mənfəət və zərər hesabatındakı ehtiyat hesabı təshih etməklə, əvvəl qeydə alınmış mümkün zərər üzrə əks mühasibat düzəlişi aparılır.

Aktivlər qaytarıla bilmədikdə onlar, aktivin və ya onun hissəsinin bərpa olunması üçün bütün zəruri prosedurların tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinir.

Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklər. Qrup akkreditivlər və maliyyə zəmanətləri daxil olmaqla, kreditlərlə bağlı öhdəlikləri öz üzərinə götürür. Maliyyə zəmanətləri müştərinin üçüncü şəxslər qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi və kreditlər kimi eyni kredit riskinə məruz qaldığı halda, ödənişlərin aparılması üzrə dəyişilməz öhdəlikləri əks etdirir. Kreditlərin verilməsi üzrə maliyyə zəmanətləri və öhdəlikləri əvvəlcə qaydaya görə əldə edilmiş komissiya gəlirləri ilə təsdiqlənən ədalətli dəyərlə qeydə alınır. Həmin məbləğ öhdəliyin qüvvədə olduğu müddət ərzində bərabər çıxılmalar metodu ilə amortizasiya edilir. Bu metod Qrupun xüsusi kredit müqaviləsi imzalayacağı və onu qısa müddətdə satmayacağı ehtimal edildikdə tətbiq edilmir; bu cür kreditlərin verilməsi öhdəlikləri üzrə komissiya gəlirləri təxirə salınmaqla, kreditin ilkin uçotu zamanı onun balans dəyərinə daxil edilir. Hər bir balans tarixində öhdəliklər (i) ilkin uçot zamanı amortizasiya olunmamış məbləğ ilə (ii) balans tarixində öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan xərclər üzrə ən yaxşı təxminlərdən daha yüksək olanı ilə ölçülür.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları. Bu kateqoriyaya, Qrup tərəfindən qeyri-müəyyən müddət ərzində saxlanması nəzərdə tutulan və kifayət qədər likvidlik səviyyəsinin qorunması və ya faiz dərəcələri, valyuta məzənnələri və ya səhmlərin qiymətinin dəyişməsi nəticəsində hər an satıla bilən investisiya qiymətli kağızları daxildir. Qrup investisiyaları onların alındığı tarixdə satıla bilən investisiya qiymətli kağızları kimi təsnifləşdirir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları ədalətli dəyerdə qeydə alınır. Satıla bilən borc qiymətli kağızları üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanır və mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Satıla bilən səhmlər üzrə dividendlər Qrupun həmin səhmlər üzrə ödənişləri qəbul etmək hüququ müəyyən edildikdə və dividendlərin alınması ehtimal edildikdə, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Ədalətli dəyerdəki dəyişikliklərin bütün digər elementləri investisiya uçotdan çıxarılanadək və ya ehtimal olunan zərər üçün ehtiyat yaradılanadək kapital hesabında təxirə salınır. Bu zaman yaranan məcmu gəlir və ya zərər kapital hesabından mənfəət və zərər hesabatına silinir.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yaranmış mümkün zərərlər mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları üzrə zərər, həmin qiymətli kağızlar üzrə ədalətli dəyərin onların balans dəyərindən artıq olduğu halda yaranır. Alqı dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasında fərq kimi qiymətləndirilən məcmu zərər, əvvəlki dövrlərdə mənfəət və zərər hesabatında həmin aktiv üzrə qeydə alınmış hər hansı zərəri çıxmaqla, kapital hesabından silinərək mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Pay alətlərinin dəyərsizləşməsi üzrə zərərlər mənfəət və zərər hesabatında bərpa edilmir. Satıla bilən borc qiymətli kağızlar üzrə ədalətli dəyər sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə artarsa və həmin artım obyektiv olaraq zərərin mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə aid edilərsə, cari dövrün mənfəət və zərər hesabatında mümkün zərər üzrə əks mühasibat düzəlişi aparılır.

Maliyyə aktivlərinin uçotdan silinməsi. Qrup aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərini uçotdan silir: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Qrup maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivi satış üzrə əlavə məhdudiyətlər qoymadan əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Binalar və avadanlıqlar. Binalar və avadanlıqlar lazım olduqda yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyerdə qeydə alınır.

Başa çatdırılmamış tikinti işləri lazım olduqda dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyerdə qeydə alınır. İlkin dəyərə müvafiq aktivlərin tikintisinin maliyyələşdirilməsi üçün xüsusi və ümumi borc vəsaitlərinin alınması ilə əlaqədar borc vəsaitləri üzrə xərclər daxildir. Tikinti işləri tamamlandıqdan sonra həmin aktivlər müvafiq binalar və avadanlıqlar kateqoriyasına köçürülür və balans dəyərində uçota alınır. Başa çatdırılmamış tikintilər üçün tikinti işləri başa çatdırılmayana qədər amortizasiya hesablanmır.

Kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Binalar və avadanlıqların əsas komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Binalar və avadanlıqlar dəyərsizləşdikdə, onlar binalar və avadanlıqların istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyər ilə satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyerdən daha yüksək olan dəyərə silinir. Aktivin balans dəyərindəki azalma mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Aktivin istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyərin və ya satış xərcləri çıxılmaqla, onun ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə əvvəlki dövrlərdə hər-hansı aktiv üçün qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərərlər bərpa edilir.

Binalar və avadanlıqların satışından yaranan gəlir və zərər, gəlir məbləği və balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır.

Amortizasiya. Torpaq üçün amortizasiya hesablanmır. Digər əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya bərabər çıxılmalar metoduna, yəni əsas vəsaitlərin aşağıda göstərilən təxmini faydalı xidmət müddətləri ərzində aktivlərin ilkin dəyərini qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır:

Binalar	3%;
Ofis və kompüter avadanlıqları	25%;
Mebel, qurğular və digər avadanlıqlar	20%;
Nəqliyyat vasitələri	15%; və
İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	müvafiq lizin müqaviləsinin müddəti ərzində

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Qrup aktivini onun fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözlədikdə, aktivin qalıq dəyəri sifirə bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyərləri və faydalı xidmət müddətləri lazım olduqda hər bir balans tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Qrupun bütün qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı xidmət müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir.

Əldə edilmiş proqram təminatı lisenziyaları həmin proqram təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Qrup tərəfindən nəzarət olunan identifikasiya edilə bilən unikal proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər (məs, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir. Digər qeyri-maddi aktivlər onların 4-5 illik faydalı xidmət müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən amortizasiya olunur.

Əməliyyat lizinqi. Qrup lizinqalan qismində çıxış etdikdə və lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqverən tərəfindən Qrupa ötürülmədikdə, əməliyyat lizinqi müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər lizinqın müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müxbir banklar tərəfindən Qrupa nağd pul və ya digər aktivlər verildiyi andan qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Qrup verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri balansdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlir və ya xərclərə daxil edilir.

Müştəri hesabları. Müştəri hesabları fiziki şəxslər, dövlət müəssisələri və ya hüquqi şəxslər qarşısında olan qeyri-derivativ maliyyə öhdəliklərini əks etdirir və amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızları. Buraxılmış borc qiymətli kağızlarına Qrup tərəfindən buraxılan istiqrazlar daxildir. Buraxılmış borc qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Qrup buraxdığı borc qiymətli kağızlarını geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri konsolidasiya edilmiş balansdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlirlərə daxil edilir.

Müddətli borc öhdəlikləri. Müddətli borc öhdəlikləri beynəlxalq maliyyə təşkilatları qarşısında qeyri-derivativ öhdəlikləri əks etdirir və amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Subordinasiyalı borc öhdəlikləri. Subordinasiyalı borc öhdəliklərinə beynəlxalq maliyyə təşkilatları qarşısında uzunmüddətli qeyri-derivativ öhdəlikləri əks etdirir və amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Subordinasiyalı borc öhdəlikləri ləğv etmə zamanı bütün digər kreditor borclarından sonra ödənilir və Qrupun "II dərəcəli kapitalına" daxil edilir.

Mənfəət vergisi. Mənfəət vergisi hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında Azərbaycan Respublikasının balans tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarət olub, konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Lakin, həmin və ya başqa dövrdə bilavasitə kapital hesablarında qeydə alınan əməliyyatlara aid olan vergilər bilavasitə kapital hesablarında qeydə alınır.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər, maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və digər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Təxirə salınmış mənfəət vergisi balans passivi metodundan istifadə etməklə, aktiv və passivlərin vergi bazası və maliyyə hesabatları məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlk uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və passivin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları, balans tarixinə qüvvədə olan vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Təxirə salınmış vergi aktiv və passivləri yalnız Qrupun ayrı-ayrı şirkətləri arasında əvəzləşdirilir. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərləri o zaman hesablanır ki, bu çıxılmaların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri. Qrupun qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərəfindən hər balans tarixində qiymətləndirilir. Rəhbərlik qrupun vergi mövqeyinə vergi orqanları tərəfindən etiraz edildiyi halda, əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdikdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya balans tarixinə qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər balans tarixinə öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında uçota alınır.

Səhm mükafatı. Səhmlərin emissiyası zamanı nizamnamə kapitalına qoyuluşların (əməliyyat xərclərini çıxmaqla) buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq olan hissəsi səhmdar kapitalında dəyişikliklər hesabatında səhm mükafatı kimi uçota alınır.

Dividendlər. Dividendlər elan edildikləri dövrdə kapital hesablarında əks etdirilir. Balans tarixindən sonra, lakin maliyyə hesabatlarının imzalanmasından əvvəl elan edilmiş dividendlər haqqında məlumat "hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr" Qeydində açıqlanır. Mənfəətdən dividendlər və digər ödənişlər Bankın yerli qanunvericiliyə uyğun hazırlanmış mühasibat hesabatlarına əsasən həyata keçirilir. Azərbaycan qanunvericiliyində cari ilin xalis mənfəəti bölüşdürmənin əsası kimi müəyyən edilir.

Gəlir və xərclərin uçotu. Faiz gəlir və xərcləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında bütün borc alətləri üçün effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metoduna əsasən qeydə alınır. Bu metod, faiz gəlir və xərclərinin bir hissəsi kimi müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqları, əməliyyat xərclərini və digər mükafat və ya diskont edilmiş vasitələri təxirə salır.

Effektiv faiz dərəcəsinə əks olunan haqlara maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə passivinin buraxılması ilə əlaqədar müəssisə tərəfindən əldə edilmiş və ya ödənilmiş buraxılma haqları daxildir (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zamanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin şərtlərinin razılaşdırılması və əməliyyat sənədlərinin işlənməsi haqları). Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi məqsədilə Qrup tərəfindən əldə edilmiş haqlar, Qrupun xüsusi kredit müqaviləsi imzalayacağı ehtimal edildikdə və həmin müqavilə əsasında əldə etdiyi krediti dərhal üçüncü tərəfə borc verəcəyi gözlənilmədikdə, effektiv faiz dərəcəsinə əks olunur. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər Qrup tərəfindən mənfəət və zərər hesabatında ədalətli dəyərle qeydə alınan maliyyə passivləri kimi göstərilir.

Kreditlərin və digər borc alətlərinin qaytarılması şübhəli olduqda, onların dəyəri gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərində qədər azaldılır və bu kreditlər üzrə faiz gəlirləri sonradan mümkün zərərlərin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş effektiv faiz dərəcəsi nəzərə alınmaqla cari dəyər diskontunun geri qaytarılması üçün qeydə alınır.

Bütün digər haqq, komissiya, gəlir və xərclər əsasən göstərilməli olan bütün xidmətlərin nisbəti kimi göstərilmiş faktiki xidmətlərin əsasında müəyyən edilən konkret əməliyyatın başa çatdırılması nəzərə alınmaqla hesablama metodu ilə qeydə alınır. Kreditin sindikatlaşdırılması üzrə haqlar sindikasiya başa çatdırıldıqda və Qrup kredit paketinin heç bir hissəsini özündə və eyni effektiv faiz dərəcəsi ilə digər iştirakçılar üçün saxlamadıqda gəlir kimi qeydə alınır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Danışıqlar və ya üçüncü tərəf üçün əməliyyatların aparılmasına (məsələn, kreditlərin, səhmlərin və ya digər qiymətli kağızların alınması və yaxud müəssisənin alqısı və ya satışı) dair danışıqlarda iştirak nəticəsində ödənilən haqq və komissiyalar göstərilən əməliyyatın başa çatdığı tarixdə qeydə alınır. İnvestisiya portfelinin idarə olunması üzrə komissiya gəlirləri və digər idarəetmə və məsləhət xidmətləri, adətən zaman nisbəti prinsipinə əsasən xidmətlərin göstərilməsinə dair müqavilələrin şərtlərinə uyğun olaraq əks etdirilir. İnvestisiya fondlarındakı aktivlərin idarə olunması üzrə komissiya gəlirləri bu cür xidmətlərin göstərildiyi dövr ərzində proporsional şəkildə qeydə alınır. Eyni prinsip, uzun müddət ərzində ardıcıl olaraq göstərilən maddi rifahın idarə olunması, maliyyə planlaşdırması və depozitari xidmətləri üçün tətbiq edilir.

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, məvaciblər, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülətenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

Seqmentlər üzrə hesabat. Seqment, məhsulların təqdim edilməsi və ya xidmətlərin göstərilməsi (biznes seqmenti) ilə bağlı olan və riskləri və səmərəsi digər seqmentlərdən fərqlənən Qrupun identifikasiya edilə bilən komponentidir. Gəlirlərinin böyük hissəsi kənar müştərilərə satışlar hesabına yaranan və gəlirləri, maliyyə nəticəsi və ya aktivləri bütün seqmentlərin ümumi aktivlərinin on faizini və ya artıq hissəsini təşkil edən seqmentlər ayrıca şəkildə açıqlanır. Qrupun coğrafi seqmentləri onun əməliyyatlarının böyük hissəsinin Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilməsi və digər seqmentlərdən əldə edilən gəlirlərin Qrupun ümumi gəlirlərinin on faizindən artıq olmamasını nəzərə almaqla, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ayrıca göstərilmişdir.

Xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi. Qrupun konsolidasiya edilmiş müəssisələrinin funksional valyutası həmin müəssisələrin fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Bankın funksional və Qrupun hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və passivlər, ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən hər bir müəssisənin funksional valyutasına çevrilir. Bu cür əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və ARMB-nin ilin sonuna olan rəsmi valyuta məzənnəsi ilə monetar aktiv və passivlərin hər bir müəssisənin funksional valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri mənfiyyət və zərər hesabatında qeydə alınır. İlin sonuna qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə yerli valyutaya çevrilmə qeyri-monetar maddələrə, o cümlədən pay alətlərinə tətbiq edilmir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərində təsiri ədalətli dəyər üzrə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində gəlir və ya xərclərin bir hissəsi kimi qeydə alınır.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri belə olmuşdur: 1 ABŞ Dolları = 0.8453 AZN (2006: 1 ABŞ Dolları = 0.8714).

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və passivlərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin konsolidasiya edilmiş balansda daxil edilməsi, qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivini realizasiya edərək passivi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

Uçot siyasətindəki dəyişikliklər və maliyyə hesabatlarının təqdimatı. 31 dekabr 2007-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Qrup yaranan gəlirləri (xərclər çıxılmaqla) seqment gəlirlərinin tərkibindən çıxarmaq məqsədilə, seqment nəticələri üzrə uçot siyasətini dəyişdirmişdir. 27 sayılı Qeydə baxın.

Əvvəlki dövrün maliyyə hesabatlarına düzəlişlər. 31 dekabr 2006-cı il tarixində işçilərə mükafatlar üzrə xərclər 737 min AZN az hesablanmışdır. Buraya 473 min AZN məbləğində 31 dekabr 2006-cı il tarixində tamamlanan ilə aid olan, lakin balans tarixinə hesablanmayan işçilər üçün bonuslar, 131 min AZN məbləğində 31 dekabr 2006-cı il tarixində uçota alınmayan istifadə edilməmiş məzuniyyətə görə işçilərə ödənişlər və müvafiq olaraq 133 min AZN məbləğində sosial müdafiə fonduna ödənilməli olan vəsait daxildir. Bu səhvlərin nəticəsində işçilər üzrə kreditor borclarının vergi bazası ilə balans dəyəri arasındakı fərqlərə görə təxirə salınmış vergi öhdəliyi 162 min AZN artıq hesablanmışdır.

Rəhbərliyin fikrincə bu cür səhvlər əhəmiyyətli xarakter daşıyır. Həmin səhvləri düzəltmək məqsədilə, Qrupun 31 dekabr 2006-cı il və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə alınan müvafiq qalıqlar düzəldilmişdir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Bu düzəlişlər nəticəsində hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında Qrupun 31 dekabr 2006-cı il tarixinə və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə əvvəlki ilin müqayisəli rəqəmlərinə aşağıdakı mühasibat düzəlişləri edilmişdir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Əvvəlki hesabatla görə qalıq	Düzəliş	Düzəlişdən sonra qalıq
Digər passivlər	1,185	737	1,922
Təxirə salınmış vergi (passivi)/aktivi	(75)	162	87
Bölüşdürülməmiş mənfəət	5,501	(575)	4,926

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Əvvəlki hesabatla görə gəlir/(xərc)	Düzəliş	Düzəlişdən sonra gəlir/(xərc)
İşçilərə sərf olunan xərclər	(3,171)	(737)	(3,908)
Mənfəət vergisi xərci	(1,096)	162	(934)
Xalis mənfəət	3,347	(575)	2,772

Əvvəlki ilin müqayisəli rəqəmlərinin düzəldilməsi nəticəsində səhm üzrə mənfəət 0.17 AZN azalmışdır. 26 sayılı Qeydə baxın.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Uçot Təxminləri və Fərziyyələr

Qrup növbəti maliyyə dövrü ərzində hesabatlarda əks etdirilən aktiv və passivlərin məbləğlərinə təsir göstərən təxminlər və fərziyyələr irəli sürür. Həmin təxminlər və fərziyyələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və passivlərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Kreditlər və avanslar üzrə mümkün zərərlər. Qrup müntəzəm olaraq kredit portfeli üzrə mümkün zərərin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün onu təhlil edir. Mümkün zərərin mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınıb-alınmamasını müəyyən edərkən, Qrup kredit portfelində konkret bir kreditin dəyərində azalmanın müşahidə edilməsindən əvvəl kredit portfeli üzrə pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətidə ölçülə bilən azalmanı əks etdirən müşahidə edilə bilən məlumatın olub-olmamasını müəyyən etmək üçün müəyyən mühakimə irəli sürür. Bu məlumatlara, borcalanlar qrupunun ödəyicilik qabiliyyətində və ya qrupdakı aktivlərin geri ödənilməsinə birbaşa səbəb ola bilən milli və regional iqtisadi şəraitdə mənfi dəyişikliyin olduğunu əks etdirən müşahidə edilə bilən məlumatlar daxildir. Rəhbərlik gələcək pul vəsaitləri hərəkətini planlaşdırarkən, kredit riskinə xas xüsusiyyətlərə malik olan aktivlər üçün tarixi zərər təcrübəsinə əsaslanan təxminlərdən və portfeldəki digər bənzər zərərlərə dair obyektiv məlumatlardan istifadə edir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və vaxtını təxmin edərkən istifadə edilən metodologiya və fərziyyələr, təxmin edilən mümkün zərərlər və həqiqi zərərlər arasındakı hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. 9 sayılı Qeydə baxın.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Rəhbərlik Azərbaycan İpoteka Fondu ilə bağlanmış müqavilənin xarakterini və xüsusilə Bankın həmin Fondun agentliyi və ya bu proqram çərçivəsində borcalanla prinsipal qismində çıxış etdiyini nəzərdən keçirmişdir. Bu proqram çərçivəsində verilmiş kreditlərlə bağlı riskləri və faydaları nəzərdən keçirdikdən sonra, rəhbərlik Bankın prinsipal qismində çıxış etdiyi qənaətinə gəlmişdir və müvafiq olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı uçot prinsipi bu mühakiməyə əsaslanır. Rəhbərlik fərqli bir qənaətə gəlsəydi, 31 dekabr 2007-ci il tarixinə bu cür kreditlər üzrə alınmış ümumi vəsaitlər və Fonda ödəniləcək 2,588 min AZN (2006: 51 min AZN) Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə alınmazdı.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Uçot Təxminləri və Fərziyyələr (davamı)

Müddətli borc öhdəlikləri. Rəhbərlik dövlət və beynəlxalq maliyyə təşkilatlarından alınmış kreditlərin və müvafiq kreditlərin ilkin uçotu zamanı yarana biləcək ədalətli dəyər üzrə gəlir və ya zərəri nəzərə almışdır. Bank beynəlxalq maliyyə təşkilatlarından bənzər təşkilatların inkişaf etməkdə olan bazarlarda təqdim etdiyi vəsaitlərin faiz dərəcələri ilə eyni olan və Bankın digər borcalanlardan ala biləcəyi borc vəsaitləri üzrə faiz dərəcələrindən aşağı ola bilən faiz dərəcələri ilə uzunmüddətli borc vəsaiti alır. Bank bu cür vəsait hesabına ayrı-ayrı müştərilərə güzəştli dərəcələr ilə kreditlər vermək imkanındadır. Həmin əməliyyatlar əlaqəli tərəflərlə aparılmadığına görə, rəhbərlik həmin vəsaitlərin və müvafiq kreditlərin bazar faiz dərəcələrinə uyğun olduğunu və ilkin uçot zamanı gəlir və ya zərərin yaranmadığını hesab edir. Belə bir mülahizə irəli sürərkən, Bank həmçinin həmin maliyyə alətlərinin ayrıca bazar seqmenti yaratdığını nəzərə almışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə məruz qalır. 30 sayılı Qeydə baxın.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu. Qrup öz fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 39 sayılı BMS-ə uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə uçot alınmalıdır. Lakin, həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara dair Şərhlərin Tətbiqi

1 yanvar 2007-ci il tarixdən Qrup üçün bəzi yeni BMHS-lər qüvvəyə minmişdir. Aşağıda hazırda Qrupun fəaliyyəti üçün məqbul sayılan və ya gələcəkdə sayıla biləcək yeni və ya yenidən işlənmiş standartlar və onlara dair şərhlər təqdim edilir, eləcə də onların Qrupun uçot siyasətinə təsiri haqqında məlumat göstərilir. Uçot siyasətindəki bütün dəyişikliklər aşağıda başqa cür göstərilmədiyi halda, 1 yanvar 2006-cı il tarixinə bölüşdürülməmiş mənfəətə düzəlişlərin edilməsi nəzərə alınmaqla, retrospektiv qaydada tətbiq edilmişdir.

BMHS 7 – “Maliyyə Alətləri: Məlumatın açıqlanması” və BMS 1 “Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı” Standartına əlavə dəyişikliklər – kapital barədə məlumatın açıqlanması (1 yanvar 2007-ci il tarixdən qüvvəyə minir). Yeni BMHS maliyyə alətləri haqqında məlumatların yenilənməsi, o cümlədən risklərin kəmiyyət aspektləri və risklərin idarə olunması metodları haqqında məlumatların açıqlanma həcmi genişləndirmişdir. Yeni kəmiyyət açıqlamaları müəssisə daxilində baş rəhbərliyə təqdim edilən məlumat əsasında risklərin dərəcəsi haqqında məlumat əldə etməyə imkan yaradacaqdır. Kəmiyyət və keyfiyyət açıqlamaları həmçinin kredit riski, likvidlik riski və bazar riski, o cümlədən bazar riskinə qarşı həssaslıq təhlili haqqında məlumat əldə etməyə imkan yaradır. BMHS 7 BMS 30 “Banklar və Analoji Maliyyə İnstitutlarının Maliyyə Hesabatlarında Açıqlamalar” və BMS 32 “Maliyyə Alətləri: Məlumatların açıqlanması və təqdim olunması” Standartının bəzi müddəalarını əvəz edir. 1 sayılı BMS-ə Əlavədə müəssisənin kapitalı və bu kapitalın idarə edilməsi üsulları haqqında məlumat açıqlanır. Qeyd edilən əlavə məlumat hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Digər yeni standartlar və şərhlər. Qrup, 1 yanvar 2007-ci il tarixdən qüvvəyə minmiş digər yeni standartları və ya şərhəri qəbul etmişdir:

- IFRIC 7, *BMS 29-a uyğun olaraq yenidən hesablama yanaşmasının tətbiqi* (1 mart 2006 və ya bu tarixdən sonra başlayan dövrlər üçün qüvvəyə minir);
- IFRIC 8, *BMHS 2-nin tətbiq sahəsi* (1 may 2006 və ya bu tarixdən sonra başlayan dövrlər üçün qüvvəyə minir);
- IFRIC 9, *Əlavə elementli derivativlərin yenidən qiymətləndirilməsi* (1 iyun 2006 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir); və
- IFRIC 10, *İlkin maliyyə hesabatları və dəyərsizləşmə* (1 noyabr 2006 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

7 və 10 sayılı IFRIC şərhəri Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

6 Mühasibat Uçotu üzrə Yeniliklər

Qrupun 1 yanvar 2008-ci il tarixdən və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün məcburi xarakter daşıyan və ya Qrup tərəfindən əvvəllər qəbul edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur:

BMHS 8, “Əməliyyat seqmentləri” (1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu Standart borc və ya pay alətləri açıq bazarda alınıb-satılan təşkilatlara, eləcə də açıq bazarda hər-hansı növ alətlərin yerləşdirilməsi ilə əlaqədar maliyyə hesabatlarını tənzimləyici orqanlara təqdim edən və ya təqdim etməyi planlaşdıran müəssisələrə tətbiq edilir. BMHS 8 müəssisələrin öz əməliyyat seqmentləri haqqında maliyyə və təsviri məlumatları açıqlamasını tələb edir və müəssisələrin bu cür məlumatı öz maliyyə hesabatlarında açıqlama qaydasını əks etdirir. Hazırda Qrup bu Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında seqment haqqında məlumatların açıqlanmasına göstərəcəyi təsiri qiymətləndirir.

Vaxtından əvvəl ödənilmək hüququna malik olan maliyyə alətləri və ləğvətmə zamanı yaranan öhdəliklər – BMS 32 və BMS 1 Əlavə (1 yanvar 2009-cu il tarixdən qüvvəyə minir). Bu Əlavə, maliyyə öhdəliyi anlayışına cavab verən bəzi maliyyə alətlərinin kapital kimi təsnifləşdirilməsini tələb edir. Hazırda Qrup bu Əlavənin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMS 23, Borc vəsaitləri üzrə xərclər (mart, 2007-ci ildə yenidən işlənmişdir; 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMS 23, 2007-ci ilin mart ayında dərc edilmişdir. Bu Standarta edilmiş əsas dəyişiklik istifadəsi və ya satışı kifayət qədər uzun müddət tələb edən aktivlərə aid olan borc vəsaitləri üzrə xərclərin dərhal xərcə silinməsi üsulunun ləğv edilməsidir. Buna görə, müəssisə borc vəsaitləri üzrə xərcləri aktivin maya dəyəri kimi kapitallaşdırmalıdır. Yenidən işlənmiş Standart kapitallaşdırmaya başlanma tarixi 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra olan kvalifikasiyalı aktivlərə aid borc vəsaitləri üzrə xərclərə prospektiv qaydada tətbiq edilir. Hazırda Qrup yenidən işlənmiş Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMS 1, Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı (sentyabr, 2007-ci ildə yenidən işlənmişdir; 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 1 üzrə əsas dəyişiklik mənfəət və zərər hesabatının ətraflı mənfəət və zərər hesabatı ilə əvəz edilməsidir. Bu hesabata həmçinin səhmdar kapitalında qeyri-sahibkarların iştirak paylarındakı bütün dəyişikliklər (məs, satıla bilən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi) daxildir. Alternativ olaraq, müəssisələr iki hesabat təqdim edə biləcəklər: konsolidasiya edilməmiş mənfəət və zərər hesabatı və ətraflı mənfəət və zərər hesabatı. Yenidən işlənmiş BMS 1 maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın (balans hesabatı) müqayisəli məlumatların hazırlandığı ən son dövrün başlanğıcında tərtib edilməsinə dair tələbi açıqlayır və yenidən təsnifləşdirmə, uçot siyasətində dəyişikliklər və ya səhvlərin düzəldilməsi ilə bağlı hər dəfə müqayisəli məlumatı yeniləşdirərək, müəssisə bu müddət üzrə müqayisəli məlumatı təqdim edir. Qrup hesab edir ki, yenidən işlənmiş BMS 1 onun maliyyə hesabatlarının təqdimatına təsir göstərəcək, lakin konkret əməliyyatların və ya qalıqların tanınması və ya ölçülməsinə heç bir təsir göstərməyəcəkdir.

BMS 27, Konsolidasiya Edilmiş və Konsolidasiya Edilməmiş Hesabatlar (yanvar, 2008-ci ildə yenidən işlənmişdir; 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMS 27 şirkətdən ümumi gəlirlərin baş müəssisə sahiblərinə və nəzarət olunmayan pay sahiblərinə (bundan əvvəl “azlığın payı”) aid edilməsini tələb edir (hətta nəzarət olunmayan pay üzrə nəticələrin kəsir olduğu təqdirdə). Qüvvədə olan standart əksər hallarda artıq zərərlərin baş müəssisənin sahiblərinə aid edilməsini tələb edir. Bundan əlavə, yenidən işlənmiş standartda göstərilir ki, baş müəssisənin törəmə müəssisədəki iştirak payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyəcək dəyişikliklər səhm alətləri üzrə əməliyyatlar kimi uçota alınsın. Standart həmçinin törəmə müəssisə üzrə nəzarətin itirilməsi nəticəsində yaranan hər hansı mənfəət və zərərin müəssisə tərəfindən qiymətləndirilməsini müəyyənləşdirir. Nəzarətin itirildiyi tarixdə keçmiş törəmə müəssisədə saxlanılmış investisiyalar ədalətli dəyərlə ölçülməlidir. Hazırda Qrup yenidən işlənmiş Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMHS 3, Müəssisələrin Birləşməsi (yanvar, 2008-ci ildə yenidən işlənmişdir; alqı tarixi 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan birinci illik hesabat dövrünün başlanğıcı və ya sonra olan müəssisələrin birləşməsi üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMHS 3 müəssisələrə mövcud BMHS 3 üsulu (alıcının əldə edilmiş müəssisənin identifikasiya edilə bilən xalis aktivlərində proporsional payı) və ya ABŞ ÜQMP-də olduğu kimi eyni üsuldən (ədalətli dəyərlə) istifadə etməklə nəzarət olunmayan iştirak paylarının qiymətləndirilməsi imkanı verir. Yenidən işlənmiş BMHS 3 müəssisələrin birləşməsində alqı metodunun tətbiqi üzrə daha ətraflı məlumat təlimat verir. Qudvilə aid olan hissənin hesablanması məqsədilə, hər bir mərhələli alqı prosesində bütün aktiv və öhdəliklərin ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməsi tələbi hesabatdan çıxarılmışdır.

6 Mühasibat Uçotu üzrə Yeniliklər (davamı)

Bundan sonra qudvil, alqı tarixində alqıdan əvvəl şirkətdəki hər hansı investisiyanın ədalətli dəyəri, ödənilmiş məbləğ və əldə edilmiş xalis aktivlər arasında fərq kimi uçota alınacaqdır. Alqı ilə bağlı xərclər müəssisələrin birləşməsi əməliyyatından ayrıca tanınacaq və qudvil kimi yox, xərc kimi uçota alınacaqdır. Alıcı şirkət, alqı tarixində alqı ilə bağlı hər hansı şərti məbləğ üzrə öhdəliyi alqı tarixində uçota almalıdır. Alqı tarixindən sonra bu öhdəliyin dəyərindəki dəyişikliklər qudvilin təshih edilməsi yolu ilə deyil, tətbiq edilən digər BMHS-lərə uyğun olaraq uçota alınacaqdır. Yenidən işlənmiş BMHS 3 yalnız bir neçə müəssisənin iştirakı ilə müəssisələrin birləşməsinə və təkcə müqavilə əsasında həyata keçirilmiş müəssisələrin birləşməsinə əhatə edir. Hazırda Qrup yenidən işlənmiş Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

Hüquqların Verilməsi və Ləğv Edilməsi Şərtləri—BMHS 2-ə Əlavə, Pay Əsasında Ödənişlər (2008-ci ilin yanvar ayında buraxılmışdır; 1 yanvar 2008 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu əlavədə yalnız xidmət şərtlərinin və icra şərtlərinin hüquqların verilməsi və ləğv edilməsi şərtləri olması müəyyən edilir. Pay əsasında ödənişlərin digər xüsusiyyətləri hüquqların verilməsi və ləğv edilməsi şərtlərinə aid deyil. Bu Əlavə, müəssisənin və ya digər tərəflərin ləğv edilməsinin eyni uçot qaydası ilə aparılmasını müəyyənləşdirir. Hazırda Qrup yenidən işlənmiş Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

IFRIC 13, 'Müştəri Loyallıq Proqramları' (iyun 2007-ci il tarixində dərc edilmişdir; 1 iyul 2008 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). IFRIC 13-də mal və xidmətlərin müştəri loyallıq proqramları əsasında satılması müəyyənləşdirilir (məsələn: loyallıq xalları və ya təmənnasız məhsullar), bu çox elementli bir razılaşmadır və müştəridən alınacaq məbləğlər ədalətli dəyərdən istifadə etməklə razılaşmanın komponentləri arasında bölüşdürülür. Qrupa daxil olan müəssisələrin heç biri loyallıq proqramlarından istifadə etmədiyinə görə, IFRIC 13 Qrupun fəaliyyətinə tətbiq edilmir.

Digər yeni standartlar və şərhlər. Qrup tərəfindən əvvəllər aşağıdakı yeni standartlar və şərhlər qəbul edilməmişdir:

- IFRIC 11, BMHS 2 – *Qrup və səhmdarlardan geri alınmış səhmlər üzrə əməliyyatlar* (1 mart 2007 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir);
- IFRIC 12, *Konsessiya xidmətlərinin razılaşdırılması* (1 yanvar 2008 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir); və
- IFRIC 14, BMS 19 – *Konkret Aktivlər üzrə Limit, Minimum Maliyyələşdirmə Tələbləri və onların Qarşılıqlı Əlaqəsi* (1 yanvar 2008-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Yuxarıda göstərilən hallardan başqa, yeni standartlar və şərhlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməyəcəkdir.

7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
Kassa	11,017	5,904
ARMB-dəki qalıqlar (məcburi ehtiyat depozitlərindən başqa)	6,737	1,562
Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər		
- Azərbaycan Respublikasında	1,929	2,122
- Digər ölkələrdə	10,734	14,124
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	30,417	23,712

7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Kassa	ARMB-dəki qalıqlar	Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Kassa	11,017	-	-	11,017
- ARMB	-	6,737	-	6,737
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	-	-	1,670	1,670
- Digər Azərbaycan banklarında	-	-	259	259
- İƏİT-yə üzv ölkələrin banklarında	-	-	9,888	9,888
- İƏİT-yə üzv olmayan ölkələrin banklarında	-	-	846	846
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	11,017	6,737	12,663	30,417
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11,017	6,737	12,663	30,417

31 dekabr 2006-cı il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Kassa	ARMB-dəki qalıqlar	Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Kassa	5,904	-	-	5,904
- ARMB	-	1,562	-	1,562
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	-	-	1,879	1,879
- Digər Azərbaycan banklarında	-	-	243	243
- İƏİT-yə üzv ölkələrin banklarında	-	-	13,960	13,960
- İƏİT-yə üzv olmayan ölkələrin banklarında	-	-	164	164
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	5,904	1,562	16,246	23,712
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,904	1,562	16,246	23,712

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

8 Digər Banklardan Alınacaq Vəsaitlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
Digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələr	25,793	4,722
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	25,793	4,722

31 dekabr 2007-ci il tarixinə digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələrə dörd rezident bankda illik 11% və 13% dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş 4,767 min AZN məbləğində qısamüddətli depozitlər daxildir (2006: 31 dekabr 2006-cı il tarixinə üç rezident bankda illik 14% və 15% dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş 1,345 min AZN məbləğində qısamüddətli depozitlər). Həmin depozitlər daha sonra həmin dörd rezident bank tərəfindən ayrı-ayrı kredit müqavilələrinə əsasən kredit şəklində 100% Bankın törəmə müəssisəsi olan Unilizinq şirkətinə verilmişdir. Həmin kreditlər üzrə illik faiz dərəcəsi 13% və 15% (2006: 13% və 15%) təşkil etmiş və ödəmə müddətləri yuxarıda qeyd olunan depozitlərdə olduğu kimi aprel 2008 və noyabr 2008-ci ildə başa çatır. 14 sayılı Qeydə baxın. Bankın qısamüddətli depozitləri və 100% Bankın törəmə müəssisəsi olan Unilizinq şirkəti tərəfindən əldə edilmiş kreditlər hüquqi müqavilələrə əsasən yerləşdirilmiş ayrıca aktivləri və üçüncü tərəflər qarşısında öhdəlikləri əks etdirdiyinə görə qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilmir. 14 sayılı Qeydə baxın.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə təminat yoxdur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Digər banklardakı qısamüddətli depozitlər	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>		
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	13,057	13,057
- Digər Azərbaycan banklarında	12,736	12,736
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	25,793	25,793
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	25,793	25,793

31 dekabr 2006-cı il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Digər banklardakı qısamüddətli depozitlər	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>		
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	3,607	3,607
- Digər Azərbaycan banklarında	1,115	1,115
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	4,722	4,722
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	4,722	4,722

Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri 25,793 min AZN (2006: 4,722 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
Korporativ kreditlər	94,627	37,497
Sahibkarlara verilmiş kreditlər	66,292	21,419
Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	63,827	16,992
Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	22,513	11,341
İpoteka kreditləri	34,180	3,805
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(8,961)	(3,190)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	272,478	87,864

2007-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
1 yanvar 2007-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	1,506	808	602	231	43	3,190
İl ərzində dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın artması	2,068	720	1,607	861	515	5,771
31 dekabr 2007-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	3,574	1,528	2,209	1,092	558	8,961

2006-cı il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
1 yanvar 2006-cı il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	939	478	497	191	35	2,140
İl ərzində dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın artması	726	330	105	40	8	1,209
İl ərzində silinmiş ümitsiz borclar	(159)	-	-	-	-	(159)
31 dekabr 2006-cı il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	1,506	808	602	231	43	3,190

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə strukturu aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007		2006	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
<i>Fərdi müştərilər</i>				
- nəqliyyat vasitələrinin alınması	63,827	22.7	16,992	18.7
- ticarət və xidmətlər	52,491	18.7	13,931	15.3
- mənzil və əmlak girovunun alınması	34,180	12.1	3,805	4.2
- digər sahibkarlar	7,315	2.6	5,293	5.8
- sənaye	6,486	2.3	2,195	2.4
- kredit kartları	4,293	1.5	2,417	2.7
- mikro kreditlər	2,361	0.8	888	1.0
- digər məqsədlər	15,859	5.7	8,036	8.8
Cəmi fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər	186,812	66.4	53,557	58.9
<i>Korporativ müştərilər</i>				
Ticarət və xidmətlər	45,978	16.3	12,599	13.8
İnşaat	26,704	9.5	8,998	9.9
İstehsal	14,953	5.3	12,394	13.6
Nəqliyyat	3,618	1.3	2,660	2.9
Kənd təsərrüfatı	1,032	0.4	91	0.1
Digər	2,342	0.8	755	0.8
Cəmi korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər	94,627	33.6	37,497	41.1
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)	:	100	91,054	100

31 dekabr 2007-ci il tarixinə Qrup 28 borcalana (2006: 9 borcalan) ümumi məbləği 1,000 min AZN-dən yuxarı olan kreditlər vermişdir. Bu kreditlərin cəmi 51,986 min AZN (2006: 15,202 min AZN) və ya ümumi kredit portfelinin 18%-ni təşkil edir (2006: 17%).

31 dekabr 2007-ci il tarixinə 37,817 min AZN (31 dekabr 2006: 3,805 min AZN) məbləğində cəmi ipoteka kreditlərindən 2,588 min AZN-i (2006: 51 min AZN) Azərbaycan İpoteka Fondu ilə bağlanmış müqavilədə nəzərdə tutulan proqram çərçivəsində verilmişdir. 17 sayılı Qeydə baxın. Bundan əlavə, həmin proqram çərçivəsində 1,892 min AZN (2006: sıfır) məbləğində ipoteka kreditinin Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən təsdiqlənməsi və kredit müqaviləsinə uyğun olaraq gələcəkdə Banka verilməsi gözlənilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların 5%-i ödəmə müddətindən bir ay gec və ya tez ödənilərsə, həmin kreditlər üzrə ehtiyat təxminən 448 min AZN (2006: 160 min AZN) artıq və ya az olardı.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslara sıfır məbləğində maliyyə lizinqi üzrə ümitsiz debitor borcları üçün ehtiyat çıxılmaqla, Qrupun törəmə lizinq müəssisəsinin 21,478 min AZN məbləğində maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları daxildir (2006: sıfır məbləğində maliyyə lizinqi üzrə ümitsiz debitor borcları üçün ehtiyat çıxılmaqla, Qrupun törəmə lizinq müəssisəsinin 6,654 min AZN məbləğində maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları). 31 dekabr 2007-ci il tarixinə maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları əsasən müxtəlif növ nəqliyyat vasitələri, tikinti və tibb avadanlıqlarının lizinqi ilə əlaqədar 336 lizinq müqaviləsinə əsaslanır (2006: əsasən müxtəlif nəqliyyat vasitələrinin və tibb avadanlıqlarının lizinqi ilə əlaqədar 98 lizinq müqaviləsi). Hazırkı maliyyə lizinqi müqavilələrinin müddəti adətən üç-beş il ərzində başa çatır və lizinq ödənişləri hər ay həyata keçirilir. Lizinq müddəti ərzində lizinqə verilən əmlak üzrə mülkiyyət hüququ törəmə lizinq müəssisəsinə məxsusdur. Lizinqə verilən əmlakın müxtəlif səbəblər üzündən zədələnməsi, oğurlanması və digər hallar kimi əlaqəli riskləri adətən maliyyə lizinqi müqavilələrində sığorta edilir. Həmin sığorta müqaviləsi lizinq obyektinin yuxarıda qeyd edilən səbəblər üzündən zədələnməsini sığortalamaq üçün lizinq alan və sığorta şirkəti arasında bağlanır. Törəmə lizinq müəssisəsinin rəhbərliyi müntəzəm olaraq lizinq məbləğinin ödənilməmiş hissəsinə nəzarət etməklə və lizinq alanların maliyyə hesabatlarını təhlil etməklə, onların maliyyə vəziyyətini qiymətləndirir.

Rəhbərlik maliyyə lizinqinin ayrıca kateqoriyanı əks etdirib-etdirməməsini və bu səbəbdən hazırkı qeyddəki təhildə ayrıca göstərilməsi zərurətini nəzərdən keçirmişdir. Buna baxmayaraq, rəhbərlik risklərin qiymətləndirilməsi üzrə onların tətbiq etdiyi yanaşmanın bu qeyddə göstərilən kateqoriyalara əsaslandığını və ayrıca kateqoriya kimi maliyyə lizinqi üzrə ödənişlərə əsaslanmadığını müəyyən etdiyinə görə bu cür lizinqlərin ayrıca bir kateqoriya kimi göstərilməsi tələb edilmir.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Maliyyə lizinqi üzrə alınacaq ödənişlər (lizinqe qoyulan ümumi investisiyanın dəyəri) və onların diskont edilmiş dəyəri aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	1 ildən az	2-5 il ərzində	5 ildən ÇOX	Cəmi
31 dekabr 2006-cı il tarixinə maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları	720	6,232	-	6,952
Maliyyə gəlirlərinin qazanılmamış hissəsi	(63)	(235)	-	(298)
31 dekabr 2006-cı il tarixinə lizinq üzrə debitor borcların diskont edilmiş dəyəri	657	5,997	-	6,654
31 dekabr 2007-ci il tarixinə maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları	1,467	26,590	-	28,057
Maliyyə gəlirlərinin qazanılmamış hissəsi	(163)	(6,416)	-	(6,579)
31 dekabr 2007-ci il tarixinə lizinq üzrə debitor borcların diskont edilmiş dəyəri	1,304	20,174	-	21,478

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Təminatlı kreditlər	27,777	1,044	57	6,895	802	36,575
Aşağıdakılarla təmin edilmiş kreditlər:						
- yaşayış sahəsi	57,567	62,877	246	6,675	33,347	160,712
- zəmanət məktubu	169	60	-	42	3	274
- zinət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	-	8	6	1,679	-	1,693
- bank depozitləri	379	-	-	6,045	-	6,424
- daşınan əmlak	7,831	1,676	-	50	-	9,557
- şəxsi avtomobil	904	626	63,518	1,117	28	66,193
- digər	-	1	-	10	-	11
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	94,627	66,292	63,827	22,513	34,180	281,439

31 dekabr 2006-cı il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Təminatlı kreditlər	9,515	306	-	3,221	100	13,142
Aşağıdakılarla təmin edilmiş kreditlər:						
- yaşayış sahəsi	25,797	20,832	72	5,412	3,669	55,782
- zəmanət məktubu	-	62	-	49	-	111
- zərgərlik malları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	-	-	4	970	18	992
- bank depozitləri	1,734	19	-	1,275	-	3,028
- daşınan əmlak	42	-	3	39	-	84
- şəxsi avtomobil	409	195	16,913	345	18	17,880
- digər	-	5	-	30	-	35
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	37,497	21,419	16,992	11,341	3,805	91,054

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>						
Təminatlı kreditlər	13,077	377	16	2,300	688	16,458
Aşağıdakılarla təmin edilmiş kreditlər:						
- yaşayış sahəsi	45,855	40,975	173	3,063	14,969	105,035
- şəxsi avtomobil	745	306	33,042	817	22	34,932
- bank depozitləri	149	-	-	4,760	-	4,909
- digər	7,927	1,684	5	1,229	-	10,845
2007-ci ildə yenidən baxılmış kreditlər	1,783	142	-	322	38	2,285
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	69,536	43,484	33,236	12,491	15,717	174,464
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>						
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	20,554	18,897	24,795	7,575	16,541	88,362
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	3,038	2,799	4,456	1,619	1,607	13,519
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	1,240	420	646	365	278	2,949
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	310	232	236	14	792
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	93	223	-	9	-	325
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	24,925	22,649	30,129	9,804	18,440	105,947
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)</i>						
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	-	-	26	-	-	26
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	-	100	-	-	100
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	33	-	126	36	-	195
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	84	117	120	23	344
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	133	75	93	62	-	363
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	166	159	462	218	23	1,028
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(3,574)	(1,528)	(2,209)	(1,092)	(558)	(8,961)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	91,053	64,764	61,618	21,421	33,622	272,478

Bank BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi*, Standartında nəzərdə tutulan portfel üzrə ehtiyatın yaradılması metodologiyasını tətbiq etmiş və baş vermiş, lakin balans tarixinə heç bir fərdi kredit üzrə konkret olaraq müəyyən edilməmiş dəyərsizləşmə zərərləri üçün portfel üzrə ehtiyat yaratmışdır. Bankın siyasəti kreditin dəyərsizləşməsinə dair konkret olaraq obyektiv dəlil müəyyən edilməyə qədər hər bir krediti 'cari və dəyərsizləşməmiş' kateqoriyasına təsnifləməkdir. Bu siyasət və portfelin dəyərsizləşməsi metodologiyasının tətbiqi ilə əlaqədar olaraq dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlərin ümumi məbləğindən artıq olmuşdur.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2006-cı il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>						
Təminatlı kreditlər	6,540	127	-	2,204	100	8,971
Aşağıdakılarla təmin edilmiş kreditlər:						
- yaşayış sahəsi	18,448	8,459	73	2,779	3,051	32,810
- şəxsi avtomobil	399	91	10,406	249	13	11,158
- bank depozitləri	1,236	17	-	861	-	2,114
- digər	-	-	4	820	17	841
2006-cı ildə yenidən baxılmış kreditlər	2,479	211	-	602	112	3,404
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	29,102	8,905	10,483	7,515	3,293	59,298
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>						
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	5,365	7,603	4,153	2,546	175	19,842
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	1,248	2,905	1,978	782	337	7,250
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	573	979	264	203	-	2,019
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	293	760	45	246	-	1,344
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	774	189	9	19	-	991
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	8,253	12,436	6,449	3,796	512	31,446
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)</i>						
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	81	-	-	-	-	81
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	3	5	-	8
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	61	-	21	13	-	95
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	78	36	12	-	126
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	142	78	60	30	-	310
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(1,506)	(808)	(602)	(231)	(43)	(3,190)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	35,991	20,611	16,390	11,110	3,762	87,864

Kreditin dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər vaxtı keçmiş kredit statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanındır. Bunun əsasında yuxarıdakı cədvəldə fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Cari və dəyərsizləşməmiş, lakin yenidən baxılmış kreditlər artıq şərtlərinə baxılmış və əks təqdirdə vaxtı keçmiş və dəyərsizləşmiş ola bilən kreditlərin balans dəyərini əks etdirir. Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər təminatlı kreditləri əks etdirir. Təminatın ədalətli dəyəri gecikdirilmiş faiz ödənişləri və əsas məbləğin ödənilməsinə kifayət edir. Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kimi göstərilən məbləğlər kreditin yalnız ayrı-ayrı ödənişlərinin vaxtı keçmiş məbləğini deyil, bu cür kreditlərin bütün qalığını əks etdirir.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər və fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>						
- yaşayış sahəsi	31,987	61,526	406	11,311	23,139	128,369
- bank depozitləri	17	-	-	3,103	-	3,120
- şəxsi avtomobil	241	537	59,850	644	18	61,290
- digər	31	35	3	785	5	859
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>						
- yaşayış sahəsi	-	138	-	146	31	315
- şəxsi avtomobil	-	-	875	-	-	875
- digər	-	-	-	30	-	30
Cəmi	32,276	62,236	61,134	16,019	23,193	194,858

31 dekabr 2006-cı il tarixinə vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər və fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>						
- yaşayış sahəsi	18,986	35,768	-	4,526	1,210	60,490
- şəxsi avtomobil	22	75	15,023	173	15	15,308
- digər	464	58	4	1,040	4	1,570
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>						
- yaşayış sahəsi	-	6	-	14	-	20
- şəxsi avtomobil	-	-	91	-	-	91
- digər	-	-	-	28	-	28
Cəmi	19,472	35,907	15,118	5,781	1,229	77,507

Yuxarıda göstəriləyi kimi avtomobillərin alınması üçün verilmiş kreditlər üzrə girovun dəyəri müvafiq kreditlərin ümumi balans dəyərindən artıq məbləğdə göstərilmişdir. Qrup, bu cür aktivlərin daha tez köhnəlməsinə görə girov üzrə mülkiyyət hüququnun və dəyərin əldə edilməsi mümkün olanadək girovun köhnələrək dəyərinin daha aşağı olacağını təxmin edir.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların təxmin edilən ədalətli dəyəri 272,478 min AZN (2006: 87,864 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

10 Satıla Bilən İnvestisiya Qiymətli Kağızları

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
ARMB-nin notları	11,354	-
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqraz vərəqələri ("AMN")	1,937	550
Rezident bankların təminatlı istiqrazları	1,000	-
Cəmi borc qiymətli kağızları	14,291	550
Sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən korporativ səhmlər	762	762
Cəmi satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	15,053	1,312

ARMB-nin notları Azərbaycan Respublikası Milli Bankı tərəfindən Bakı Fond Birjası vasitəsilə buraxılmış və Bank tərəfindən diskontla satın alınmış qısamüddətli dövlət istiqrazlarını əks etdirir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə balansda olan notlar üzrə orta illik gəlirlilik 10.5% təşkil etmişdir və emitent tərəfindən 2008-ci ilin yanvar ayında tam şəkildə ödənilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin notları Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən 2008-ci ilin avqust ayınadək buraxılan qısamüddətli borc qiymətli kağızlarını əks etdirir. Bu notlar üzrə orta çəkili gəlirlilik 8.7% (2006: 11.0%) təşkil edir.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Rezident bankların təminatlı istiqrazları	ARMB-nin notlar	AMN-in istiqraz vərəqələri	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Azərbaycan hökuməti	-	11,354	1,937	13,291
- 15 ən böyük Azərbaycan bankında	1,000	-	-	1,000
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	1,000	11,354	1,937	14,291
Cəmi satıla bilən borc qiymətli kağızları	1,000	11,354	1,937	14,291

10 Satıla Bilən İnvestisiya Qiymətli Kağızları (davamı)

Moody's Beynəlxalq Reyting Agentliyi Azərbaycan Respublikasına Ba1/Stable kredit reytingi vermişdir.

31 dekabr 2006-cı il tarixinə borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Rezident bankların təminatlı istiqrazları	ARMB-nin notla	AMN-in istiqraz vərəqələri	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş - Azərbaycan hökuməti</i>	-	-	550	550
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	-	-	550	550
Cəmi satıla bilən borc qiymətli kağızları	-	-	550	550

Sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən korporativ səhmlər aşağıda göstərilir:

Adı	Fəaliyyət növü	Qeydiyyat ölkəsi	Ədalətli dəyər	
			2007	2006
Bakı Fond Birjası	Fond birjası	Azərbaycan Respublikası	60	60
Milli Kart	Kart prosessinqi	Azərbaycan Respublikası	400	400
MBASK Sığorta	Sığorta	Azərbaycan Respublikası	302	302
Cəmi			762	762

Bakı Fond Birjasına investisiya qoyuluşu 2000-ci ildə həyata keçirilmişdir və bu investisiya qoyuluşu ümumi nizamnamə kapitalının 5.56%-ni təşkil edir.

Milli Kart prosessinq mərkəzinə investisiya qoyuluşu 2006-cı ildə həyata keçirilmişdir və bu investisiya qoyuluşu ümumi nizamnamə kapitalının 10%-ni təşkil edir.

MBASK sığorta şirkətinə investisiya qoyuluşu 1992-ci ildə həyata keçirilmişdir və bu investisiya qoyuluşu ümumi nizamnamə kapitalının 10.6%-ni təşkil edir.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 saylı Qeyddə açıqlanır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 saylı Qeyddə açıqlanır.

11 Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər

	Qeyd	İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	Torpaq və binalar	Ofis və kompüter avadanlıqları	Mebel, qurğular və sair	Başa çatdırılmış tikintilər	Ümumi binalar və avadanlıqlar	Proqram təminatı və lisenziyalar	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>									
1 yanvar 2006-cı il tarixinə dəyər		175	46	1,084	1,439	87	2,831	52	2,883
Yığılmış amortizasiya		(57)	(3)	(331)	(498)	-	(889)	(14)	(903)
1 yanvar 2006-cı il tarixinə balans dəyəri		118	43	753	941	87	1,942	38	1,980
Əlavələr		361	-	311	950	106	1,728	316	2,044
Köçürmələr		-	193	-	-	(193)	-	-	-
Silinmələr		-	-	-	-	-	-	-	-
Amortizasiya ayırmaları	24	(45)	(4)	(294)	(315)	-	(658)	(40)	(698)
31 dekabr 2006-cı il tarixinə balans dəyəri		434	232	770	1,576	-	3,012	314	3,326
31 dekabr 2006-cı il tarixinə dəyər		536	239	1,395	2,389	-	4,559	368	4,927
Yığılmış amortizasiya		(102)	(7)	(625)	(813)	-	(1,547)	(54)	(1,601)
31 dekabr 2006-cı il tarixinə balans dəyəri		434	232	770	1,576	-	3,012	314	3,326
Əlavələr		2,103	83	1,830	2,662	339	7,017	338	7,355
Silinmələr		-	-	-	(60)	-	(60)	-	(60)
Silinmiş yığılmış amortizasiya		-	-	-	19	-	19	-	19
Amortizasiya ayırmaları	24	(207)	(8)	(622)	(540)	-	(1,377)	(73)	(1,450)
31 dekabr 2007-ci il tarixinə balans dəyəri		2,330	307	1,978	3,657	339	8,611	579	9,190
31 dekabr 2007-ci il tarixinə dəyər		2,639	322	3,225	4,991	339	11,516	706	12,222
Yığılmış amortizasiya		(309)	(15)	(1,247)	(1,334)	-	(2,905)	(127)	(3,032)
31 dekabr 2007-ci il tarixinə balans dəyəri		2,330	307	1,978	3,657	339	8,611	579	9,190

11 Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər (davamı)

Başa çatdırılmamış tikintilərə filialların tikintisi və təmiri xərcləri daxildir. Tikinti işləri başa çatdırıldıqdan sonra, həmin aktivlər binalar və avadanlıqlar kateqoriyasına köçürülür.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə binalar və avadanlıqların yekun balansına istismarda olan, lakin tamamilə köhnəlmiş 260 min AZN (2006: 223 min AZN) məbləğində aktivlər daxildir.

12 Digər Maliyyə Aktivləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
Bloklaşdırılmış nostro hesabları	49	7
Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	49	
Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	40	
Cəmi digər maliyyə aktivləri	138	7

Bloklaşdırılmış nostro hesabları plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə klirinq xidmətlərinin göstərilməsi üçün iki rezident bankda yerləşdirilmiş zəmanət depozitlərini və ödəniş sistemi üzrə operatorada yerləşdirilmiş zəmanət depozitini əks etdirir.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə digər maliyyə debitor borclarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Bloklaşdırılmış nostro hesabları	Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	Cən
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Rezident banklar	49	-	-	4
- Orta həcmli müəssisələr	-	49	40	8
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	49	49	40	13
Cəmi digər maliyyə debitor borcları	49	49	40	13

31 dekabr 2006-cı il tarixinə digər maliyyə debitor borclarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Bloklaşdırılmış nostro hesabları	Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	Cən
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Rezident banklar	77	-	-	7
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	77	-	-	7
Cəmi digər maliyyə debitor borcları	77	-	-	7

Digər maliyyə aktivlərinin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə digər maliyyə aktivlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri 138 min AZN (2006: 77 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

13 Digər Aktivlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
Başa çatdırılmamış tikintilər üzrə qabaqcadan ödəmələr	15,173	9,642
Lizinq məqsədləri üçün alınmış avadanlıq üzrə qabaqcadan ödəmələr	2,101	206
Təxirə salınmış xərclər	1,539	448
Mebel və qurğular üzrə qabaqcadan ödəmələr	1,018	-
Xidmətlər üzrə qabaqcadan ödəmələr	239	-
Qabaqcadan ödənilmiş sığorta haqları	-	51
Digər	398	369
Cəmi digər aktivlər	20,468	10,716
Cari	19,998	10,579
Uzunmüddətli	470	137

31 dekabr 2007-ci il tarixinə başa çatdırılmamış tikintilər üzrə qabaqcadan ödəmələr 14,860 min AZN məbləğində ofis binasının alınması üçün ödənilmiş vəsaitləri əks etdirir. Qrup başa çatdırılmış binanı 2008-ci ilin yayında təhvil alacaqdır.

Lizinq məqsədləri üçün alınmış avadanlıq üzrə qabaqcadan ödəmələr lizinqə verilmək üçün nəzərdə tutulan avadanlıq təchizatçılarına verilmiş qabaqcadan ödəmələri əks etdirir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

14 Digər Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
Digər bankların müxbir hesabları və overnəyət depozitləri	2,339	798
Digər bankların cari müddətli yerləşdirmələri	14,268	5,558
Cəmi digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	16,607	6,356

31 dekabr 2007-ci il tarixinə digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələrə dörd rezident bankda illik 11% və 13% dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş 4,767 min AZN məbləğində qısamüddətli depozitlər daxildir (2006: 31 dekabr 2006-cı il tarixinə üç rezident bankda illik 14% və 15% dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş 1,345 min AZN məbləğində qısamüddətli depozitlər). Həmin depozitlər daha sonra həmin dörd rezident bank tərəfindən ayrı-ayrı kredit müqavilələrinə əsasən kredit şəklində 100% Bankın törəmə müəssisəsi olan Unilizing şirkətinə verilmişdir. Həmin kreditlər üzrə illik faiz dərəcəsi 13% və 15% (2006: 13% və 15%) təşkil etmiş və ödəmə müddətləri yuxarıda qeyd olunan depozitlərdə olduğu kimi aprel 2008 və noyabr 2008-ci ildə başa çatır. 8 sayılı Qeydə baxın. Bankın qısamüddətli depozitləri və 100% Bankın törəmə müəssisəsi olan Unilizing şirkəti tərəfindən əldə edilmiş kreditlər hüquqi müqavilələrə əsasən yerləşdirilmiş ayrıca aktivləri və üçüncü tərəflər qarşısında öhdəlikləri əks etdirdiyinə görə qarşılıqlı şəkildə əvəzləndirilmir. 8 sayılı Qeydə baxın.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri 16,607 min AZN (2006: 6,356 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə açıqlanır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Unibank Kommersiya Bankı
31 dekabr 2007-ci il tarixinə – Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

15 Müştəri Hesabları

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	3,285	3,543
- Cari/hesablaşma hesabları	2,371	2,872
- Müddətli depozitlər	914	671
Digər hüquqi şəxslər	55,359	32,253
- Cari/hesablaşma hesabları	30,583	28,513
- Müddətli depozitlər	24,776	3,740
Fiziki şəxslər	63,829	44,600
- Cari/tələbli hesablar	8,772	5,232
- Müddətli depozitlər	55,057	39,368
Hesablanmış faiz xərcləri	1,392	564
Cəmi müştəri hesabları	123,865	80,960

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007		2006	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Fiziki şəxslər	65,156	52.6	45,011	55.6
Enerji	19,782	16.0	23,058	28.4
İnvestisiya	12,000	9.7	-	-
Rabitə	10,000	8.1	260	0.3
Ticarət və xidmətlər	8,664	7.0	8,040	9.9
Sığorta	3,630	2.9	3,542	4.4
İstehsal	2,486	2.0	312	0.4
Nəqliyyat	674	0.5	48	0.1
İnşaat	468	0.4	97	0.1
Dövlət müəssisələri	246	0.2	204	0.3
Digər	759	0.6	388	0.5
Cəmi müştəri hesabları	123,865	100	80,960	100

31 dekabr 2007-ci il tarixinə Qrupun müştəri hesablarında vəsaitlərinin ümumi qalığı 1,000 min AZN-dən yuxarı olan 13 müştərisi (2006: 5 müştəri) olmuşdur. Həmin vəsaitlərin qalığı 56,549 min AZN (2006: 26,232 min AZN) və ya ümumi müştəri hesablarının 46%-ni (2006: 32%) təşkil etmişdir.

Müştəri hesablarının hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə müştəri hesablarının təxmin edilən ədalətli dəyəri 123,865 min AZN (2006: 80,960 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

Müştəri hesablarının faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

16 Buraxılmış Borc Qiymətli Kağızları

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
İstiqrazlar	700	2,653
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızları	700	2,653

31 dekabr 2007-ci il tarixinə buraxılmış borc qiymətli kağızların qalıqına 26 aprel 2007-ci il tarixində Bankın törəmə lizinq müəssisəsi tərəfindən emissiya edilmiş hər birinin nominal dəyəri 100 AZN olan 7,000 ədəd istiqraz daxildir. Törəmə lizinq müəssisəsi tərəfindən buraxılmış istiqrazlar üzrə illik faiz dərəcəsi 14%, tədavül müddəti isə 360 gün təşkil edir və Bankın bundan öncə buraxdığı istiqrazların alıcısı olan iki investisiya fondu tərəfindən alınmışdır.

21 noyabr 2006-cı il tarixində Bank Bakı Fond Birjasında ilkin yerləşdirmə vasitəsilə hər birinin nominal dəyəri 1,000 ABŞ dolları olan 5,000 ədəd korporativ istiqraz buraxmışdır. Bu istiqrazlar üzrə illik faiz dərəcəsi 13.8%, tədavül müddəti isə 21 noyabr 2006-cı il tarixdən etibarən 360 gün təşkil etmişdir. Bu istiqrazların 3,000 ədədi emissiya tarixində Kiprdə qeydiyyatdan keçmiş və orada fəaliyyət göstərən xarici investisiya fonduna satılmış, digər 2,000 ədədi isə 19 fevral 2007-ci il tarixində digər iki xarici investisiya fonduna satılmışdır. Bütün bu istiqrazlar 16 noyabr 2007-ci il tarixində tam olaraq ödənilmişdir.

30 mart 2007-ci il tarixində Bank hər birinin nominal dəyəri 1,000 AZN olan əlavə 2,250 ədəd istiqraz buraxmışdır. Bu istiqrazlar üzrə illik faiz dərəcəsi 13.5% təşkil edir. Həmin istiqrazların 1,000 ədədi emissiya tarixində Kiprdə qeydiyyatdan keçmiş və orada fəaliyyət göstərən eyni xarici investisiya fonduna satılmış, digər 1,250 ədədi isə qeyri-rezident banka satılmışdır. Bu istiqrazların tədavül müddəti 180 gün təşkil edir və il ərzində nəzərdə tutulan tarixdə tam olaraq ödənilmişdir.

Buraxılmış borc qiymətli kağızların balans dəyəri 31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə buraxılmış borc qiymətli kağızların təxmin edilən ədalətli dəyəri 700 min AZN (2006: 2,653 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

Buraxılmış borc qiymətli kağızların faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərin buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

17 Müddətli Borc Öhdəlikləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
Rezident banklar və təşkilatlardan borc götürülmüş vəsaitlər:		
- Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu (Azərbaycan Respublikası)	7,483	2,997
- Azərbaycan İpoteka Fondu (Azərbaycan Respublikası)	2,588	51
Morgan Stanley & Co International-dan borc götürülmüş vəsaitlər	42,840	-
AYİB-dən və ya AYİB vasitəsilə borc götürülmüş vəsaitlər	41,902	11,994
Citigroup Global Markets Limited-dən borc götürülmüş vəsaitlər	37,116	-
Sindikataşdırılmış kreditlər: VTB Bank Europe Plc (kredit agentii)	25,359	-
BNP Paribas-dan borc götürülmüş vəsaitlər	16,866	-
Hollandiya İnkişaf Maliyyə Şirkətindən borc götürülmüş vəsaitlər	4,228	-
Deutsche Investitions-und Entwicklungsgesellschaft MBH-dan borc götürülmüş vəsaitlər	6,249	7,407
Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasından borc götürülmüş vəsaitlər	3,170	4,357
Alman-Azərbaycan Fondundan borc götürülmüş vəsaitlər	2,291	2,581
Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankından borc götürülmüş vəsaitlər	1,268	1,952
Micro Vest 1 L.P-dən borc götürülmüş vəsaitlər	642	-
Hesablanmış ödəniləcək faizlər	2,367	239
Cəmi müddətli borc öhdəlikləri	194,369	31,578

Rəhbərlik Bankda yerləşdirilmiş bezi depozitləri “Müddətli borc öhdəlikləri” kimi təsnifləşdirmişdir. Belə ki, bu depozitlər üzrə müqavilələrin məzmunu “müddətli borc öhdəliklərinin” şərtlərinə uyğun gəldiyinə görə müvafiq təsnifləşdirmə məqsədəuyğun hesab edilir.

5 sentyabr 2003-cü il tarixində Bank ilə Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyi yanında “Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu” arasında kiçik və orta sahibkarlığın maliyyələşdirilməsi məqsədilə, kredit xəttinin açılmasına dair saziş imzalanmışdır. Bu proqram çərçivəsində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən Banka illik 1.0%-2.0% faiz dərəcəsilə kredit vəsaitləri təqdim edilmişdir. Bank həmin vəsaitləri illik 7.0% faizdən artıq olmamaq şərtlə müvafiq tələblərə cavab verən borcalanlara verir.

17 fevral 2006-cı il tarixində Bank ilə Azərbaycan Respublikası Milli Bankı nəzdində Azərbaycan İpoteka Fondu (AİF) arasında fiziki şəxslərə uzunmüddətli ipoteka kreditlərinin verilməsi haqqında kredit sazişi imzalanmışdır. Bu proqram çərçivəsində AİF tərəfindən Banka illik 2.0% faiz dərəcəsilə kredit vəsaitləri təqdim edilmişdir. Bank həmin vəsaitləri illik 7% faizdən artıq olmamaq şərtlə müvafiq tələblərə cavab verən borcalanlara verir.

27 aprel 2007-ci il tarixində Bank ilə Morgan Stanley & Co International Plc arasında Bank depoziti haqqında Saziş imzalanmışdır. Həmin sazişə uyğun olaraq, ikinci tərəf Bankda yerləşdirmə tarixinə spot məzənnə ilə Azərbaycan Manatına çevrilmiş 25,000,000 ABŞ dolları məbləğində depozit yerləşdirmişdir. Bu depozit üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır və ödəmə müddəti oktyabr 2008-ci ildə başa çatır. Morgan Stanley & Co International Plc-dən borc götürülmüş vəsaitlər üzrə Bankın riayət etməli olduğu hər hansı xüsusi şərt mövcud deyil.

22 oktyabr 2007-ci il tarixində Bank ilə Morgan Stanley & Co International Plc arasında Bank depoziti haqqında ikinci Saziş imzalanmışdır. Həmin sazişə uyğun olaraq, ikinci tərəf Bankda yerləşdirmə tarixinə spot məzənnə ilə Azərbaycan Manatına çevrilmiş 25,000,000 ABŞ dolları məbləğində depozit yerləşdirmişdir. Bu depozit üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır və ödəmə müddəti oktyabr 2008-ci ildə başa çatır. Morgan Stanley & Co International Plc-dən borc götürülmüş vəsaitlər üzrə Bankın riayət etməli olduğu hər hansı xüsusi şərt mövcud deyil.

29 noyabr 2002-ci il tarixində Bank ilə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (“AYİB”) arasında Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlığın kreditləşdirilməsi proqramı çərçivəsində maksimum 1,500,000 ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılmasına dair Kredit Müqaviləsi imzalanmışdır. 6 iyun 2003-cü il tarixində AYİB tərəfindən ayrılmış ümumi kredit xəttinin 3,000,000 ABŞ dollarınadək artırılması barədə Kredit Müqaviləsinə Əlavə imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və ilkin ödəniş 6 noyabr 2004-cü il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin yeddi bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə bu kredit xətti çərçivəsində alınmış vəsaitlər Bank tərəfindən tam olaraq geri qaytarılmışdır (2006: ilin sonuna qalığı 915,533 ABŞ dolları və ya 797 min AZN təşkil etmişdir).

17 Müddətli Borc Öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə "AYİB-dən və ya AYİB vasitəsilə borc götürülmüş vəsaitlər"-in qalığına AYİB tərəfindən təşkil edilmiş sindikatlaşdırılmış kredit üzrə qalıqlar daxildir. 8 aprel 2005-ci il tarixində Bank ilə AYİB-in başçılığı altında xarici banklar arasında Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 5,000,000 ABŞ dolları məbləğində Sindikasiya Kreditinin cəlb olunmasına dair Saziş imzalanmışdır. Bu sazişə əsasən, AYİB əsas borcverən kimi Banka kreditin verilmə tarixindən etibarən üç ildən artıq müddətə və bazar faiz dərəcəsinə uyğun faiz dərəcəsilə 1,500,000 ABŞ dolları məbləğində kredit təqdim etmişdir. Digər borcverənlər Anglo-Romanian Bankı (İngiltərə) və Bank Creditanstalt (Avstriya), kreditin yerdə qalan 3,500,000 ABŞ dollarlıq hissəsini kreditin müddətinin daha bir il uzadılmaq imkanı ilə bir il müddətinə və əlavə 250,000 ABŞ dolları həcmində kredit xəttini bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz dərəcəsilə təqdim etmişlər. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Sindikasiya Kreditinin cəlb olunmasına dair Saziş çərçivəsində alınmış vəsaitlərin qalığı 2,500,000 ABŞ dolları və ya 2,113 min AZN (2006: 5,250,000 ABŞ dolları və ya 4,574 min AZN) təşkil etmişdir. Bankın yuxarıda qeyd olunan Sazişdə nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb edilir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

19 dekabr 2005-ci il tarixində Bank ilə AYİB arasında ölkədəki iri layihələrin paritet şərtlərlə kreditləşdirilməsinin (komaliyyələşdirmə) həyata keçirilməsi üçün iştirak haqqında Saziş imzalanmışdır. Həmin sazişə uyğun olaraq layihələr Bank və AYİB tərəfindən bərabər şəkildə maliyyələşdirilir. Belə ki, AYİB maliyyələşdirdiyi hər bir layihədəki payından Banka sabit faizli illik idarəetmə xərcləri ödəyir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bank bu vəsaitin 325,000 ABŞ dolları və ya 274 min AZN (2006: sıfır) istifadə etmişdir. Bankın yuxarıda qeyd olunan Sazişdə nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb edilir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

20 may 2006-cı il tarixində Bank ilə AYİB arasında Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlığın kreditləşdirilməsi proqramı çərçivəsində maksimum 2,500,000 ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılması barədə Kredit Müqaviləsi imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və ilkin ödəniş 20 may 2008-ci il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin altı bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bank bu kredit xəttindən 1,100,000 ABŞ dolları və ya 930 min AZN (2006: 100,000 Avro və ya 87 min AZN) istifadə etmişdir. Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Müqaviləsində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

17 avqust 2006-cı il tarixində Bank ilə AYİB arasında maksimum 4,500,000 ABŞ dolları məbləğində revolver kredit xəttinin açılması barədə Kredit Müqaviləsi imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə hər bir ödəniş üçün ayrıca faiz dərəcəsi və ödəmə müddəti müəyyən edilmişdir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə revolver kredit xətti üzrə qalıq 1,945,000 ABŞ dolları və ya 1,644 min AZN (2006: sıfır) təşkil edir.

7 sentyabr 2006-cı il tarixində Bank ilə AYİB-in başçılığı altında xarici banklar arasında Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 7,500,000 ABŞ dolları məbləğində Sindikasiya Kreditinin cəlb olunmasına dair ikinci Saziş imzalanmışdır. Bu sazişə əsasən, AYİB əsas borcverən kimi kreditin verilmə tarixindən etibarən dörd ildən artıq müddətə və bazar faiz dərəcəsinə uyğun faiz dərəcəsilə 2,500,000 ABŞ dolları məbləğində kredit təqdim etmişdir. Digər borcverənlər Anglo-Romanian Bankı (İngiltərə) və Bank Creditanstalt (Avstriya), kreditin yerdə qalan 5,000,000 ABŞ dollarlıq hissəsini kreditin müddətinin daha bir il uzadılmaq imkanı ilə bir il yarım müddətinə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz dərəcəsilə təqdim etmişlər. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə ikinci Saziş çərçivəsində alınmış vəsaitlər üzrə qalıq 7,200,000 ABŞ dolları və ya 6,086 min AZN (2006: 7,500,000 ABŞ dolları və ya 6,536 min AZN) olmuşdur. Bankın yuxarıda qeyd olunan Sazişdə nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

31 oktyabr 2007-ci il tarixində Bank ilə AYİB arasında istehsal və ixrac layihələrinin orta və uzun müddətli maliyyələşdirilməsi üçün 8,750,000 ABŞ dolları və 26,250,000 ABŞ dolları məbləğində iki ayrı hissədən ibarət 35,000,000 ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılmasına dair Saziş imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur. 8,750,000 ABŞ dolları dəyərində birinci hissə üçün ilkin ödəniş 5 noyabr 2009-cu il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin üç bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 26,250,000 ABŞ dolları dəyərində ikinci hissənin 5 may 2009-cu il tarixində bir hissədə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bank yuxarıdakı sazişdə nəzərdə tutulan vəsaitləri tam olaraq istifadə etmişdir (2006: sıfır). Bankın yuxarıda qeyd olunan Sazişdə nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

17 Müddətli Borc Öhdəlikləri (davamı)

15 mart 2007-ci il tarixində Bankın törəmə lizinq müəssisəsi (Unilizinq) ilə AYİB arasında birincinin lizinq əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi üçün 3,000,000 ABŞ dolları dəyərində Krediti Sazişi imzalanmışdır. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə yuxarıdakı sazişdə nəzərdə tutulan vəsaitin 1,500,000 ABŞ dolları və ya 1,268 min AZN istifadə edilmişdir. Bu məbləğ üzrə ilki ödəniş oktyabr 2008-ci il tarixdə həyata keçirilməklə, səkkiz bərabər yarımillik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur.

Citigroup Global Markets Limited-dən borc götürülmüş vəsaitlərə 18 may 2007-ci il tarixli Əsas Depozit Sazişinə əsasən Bank tərəfindən cəlb edilmiş depozitlər daxildir. Ümumilikdə Citigroup Global Markets Limited tərəfindən Bankda 2009-cu ilin may ayınadək ödənilmək şərtilə bazar faiz dərəcələri ilə 20,210 min AZN məbləğində depozit yerləşdirilmişdir. 19 iyul 2007-ci il tarixində Citigroup Global Markets Limited tərəfindən Bankda 18 yanvar 2008-ci il tarixində ödənilmək şərtilə bazar faiz dərəcələri ilə əlavə 20,000,000 ABŞ dolları və ya 16,906 min AZN həcmində depozit yerləşdirilmişdir. Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində bu depozit daha bir il müddətinə uzadılmışdır. Citigroup Global Markets Limited-dən borc götürülmüş vəsaitlər üzrə Bankın riayət etməli olduğu hər hansı xüsusi şərt mövcud deyil.

4 iyun 2007-ci il tarixində Bank ilə VTB Bank Europe plc-nin başçılığı altında xarici banklar arasında Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 30,000,000 ABŞ dolları məbləğində sindikatlaşdırılmış kreditinin cəlb olunmasına dair Saziş imzalanmışdır. 13,000,000 ABŞ dolları və 17,000,000 ABŞ dolları məbləğində iki tranşa bölünmüş sindikatlaşdırılmış kredit bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz dərəcələri ilə təqdim edilmişdir və ödəmə müddətləri müvafiq olaraq iyun 2008 və sentyabr 2008-ci il tarixində başa çatır. Ümumi məbləğin 4,000,000 ABŞ dolları kredit agentı olan VTB Bank Europe plc, digər hissəsi isə on dörd bank tərəfindən təqdim edilmişdir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bank yuxarıda qeyd olunan Saziş çərçivəsində alınmış kredit vəsaitlərini tam istifadə etmişdir (2006: sıfır). Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb edilir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

19 dekabr 2007-ci il tarixində Bank ilə BNP Paribas arasında Bank Depoziti haqqında Saziş imzalanmışdır. Bu sazişə uyğun olaraq ikinci tərəf Bankda 12 dekabr 2008-ci il tarixində ödənilmək şərtilə, bazar faiz dərəcəsilə 16,866 min AZN məbləğində depozit yerləşdirmişdir.

11 dekabr 2006-cı il tarixində Bank ilə Hollandiya İnkişaf Maliyyə Şirkəti ('FMO') arasında Azərbaycanda kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 5,000,000 ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin təqdim olunması haqqında Kredit Sazişi imzalanmışdır. Bu kredit üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və əsas məbləğin 2007-ci ilin aprelindən başlayaraq yeddi bərabər yarı illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bank 5,000,000 ABŞ dolları və ya 4,228 min AZN (2006: sıfır) həcmində olan kredit xəttini tam olaraq istifadə etmişdir. Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

31 dekabr 2005-ci il tarixində Qrupla Deutsche Investitions-und Entwicklungsgesellschaft MBH ('DEG') arasında regionlarda kiçik və orta sahibkarlığın investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 3,000,000 ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılması haqqında Kredit Sazişi imzalanmışdır. Bu kredit üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və ilkin ödəniş 15 dekabr 2006-cı il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin səkkiz bərabər yarı illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın yuxarıda qeyd edilən Kredit Sazişi üzrə borcu 2,250,000 ABŞ dolları və ya 1,902 min AZN təşkil etmişdir (2006: 3,000,000 ABŞ dolları və ya 2,615 min AZN). 17 avqust 2006-cı il tarixində Bank ilə DEG arasında kiçik və orta sahibkarlığın kreditləşdirilməsi çərçivəsində 6,000,000 ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılması haqqında ikinci Kredit Sazişi imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və ilkin ödəniş 15 dekabr 2007-ci il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin yeddi bərabər yarı illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə yuxarıda qeyd olunan ikinci saziş çərçivəsində alınmış vəsaitlər üzrə qalıq 5,143,000 ABŞ dolları və ya 4,347 min AZN (2006: 5,500,000 ABŞ dolları və ya 4,792 min AZN) olmuşdur. Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

17 Müddətli Borc Öhdəlikləri (davamı)

26 dekabr 2006-cı il tarixində Bank ilə Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası ("BMK") arasında Bankın lizinq əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi üçün ümumi həcmi 5,000,000 ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılması barədə Kredit Sazişi imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və ilkin ödəniş 15 iyun 2007-ci il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin səkkiz bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın yuxarıda qeyd edilən Kredit Sazişi üzrə borcu 3,750,000 ABŞ dolları və ya 3,170 min AZN təşkil etmişdir (2006: 5,000,000 ABŞ dolları və ya 4,357 min AZN). Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə Alman-Azərbaycan Fondundan ("AAF") borc götürülmüş vəsaitlərə Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlığın kreditləşdirilməsi proqramı çərçivəsində AAF-dan alınmış 1,840,000 Avro və ya 2,291 min AZN (2006: 2,250,000 Avro və ya 2,581 min AZN) məbləğində kredit daxildir. AAF, 21 dekabr 1998-ci il tarixində Almaniya Federativ Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası hökumətləri arasında bağlanmış maliyyə əməkdaşlığı haqqında müqaviləyə və 8 sentyabr 1999-cu il tarixində Kreditanstalt für Wiederaufbau ("KfW") və Azərbaycan Respublikası arasında imzalanmış müvafiq kredit və maliyyələşdirmə razılaşmasına əsasən yaradılmışdır.

16 yanvar 2003-cü il tarixində Bank ilə Beynəlxalq Əməkdaşlıq üçün Alman Əmanət Kassaları Fondu arasında yenidən işlənmiş Çərçivə Sazişi imzalanmışdır ki, bu da əvvəllər imzalanmış sazişləri əvəz etmişdir. Həmin çərçivə sazişinə (bundan sonra "Çərçivə Sazişi") əsasən Bank, əvvəllər AAF-dan alınmış bütün kreditləri 1,000,000 Avro məbləğində bir kredit xəttinə restrukturizasiya etmişdir. Bu kredit xəttinin 16 yanvar 2003-cü il tarixindən etibarən 2 illik güzəşt dövrünü nəzərə almaqla, 31 dekabr 2010-cu il tarixindən gec olmayaraq 10 bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur. Çərçivə Sazişinə edilmiş 3 iyul 2003 və 14 oktyabr 2003-cü il tarixli iki əlavəyə əsasən kredit xəttinin məbləği 1,500,000 Avroyadək artırılmışdır. 20 sentyabr 2004-cü il tarixində kredit xəttinin həcmi yenidən 2,000,000 Avroyadək artırılmışdır. 30 iyun 2005-ci il tarixində Bank 100,000 Avro məbləğində ilk ödənişi həyata keçirmişdir.

Çərçivə Sazişinə əsasən, Bank AAF-dan alınmış hər bir kreditin məbləği üstə gəl Bank tərəfindən kreditin ödənilməyəcəyi halda təminatı əks etdirən əlavə məbləğ həcmində borc vəərəqləri buraxmışdır. 1,840,000 Avro və ya 2,291 min AZN (2006: 2,250,000 Avro və ya 2,581 min AZN) məbləğində əsas borcun ödənilməyəcəyi halda, borcalan 2,475,000 Avro və ya 3,081 min AZN (2006: 2,475,000 Avro və ya 2,839 min AZN) məbləğində vəsait ödəməyi öhdəsinə götürür. Bu Çərçivə Sazişində hər hansı xüsusi şərt nəzərdə tutulmur.

Micro Vest 1 L.P.-dən borc götürülmüş vəsaitlər Bank ilə Micro Vest 1 L.P. arasında imzalanmış 28 mart 2007-ci il tarixli hər biri 760,000 ABŞ dolları və ya 642 min AZN məbləğində olan bir neçə depozit müqaviləsi əsasında alınmış maliyyə vəsaitlərini əks etdirir. Bu depozitlər üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır və ödəmə müddətləri yanvar 2008 – fevral 2009-cu il tarixlərində başa çatır. Micro Vest 1 L.P.-dən borc götürülmüş vəsaitlər üzrə Bankın riayət etməli olduğu hər hansı xüsusi şərt mövcud deyil.

30 noyabr 2005-ci il tarixində Bank ilə Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı (Yunanıstan) arasında ticarət maliyyələşdirməsi üçün 3,000,000 ABŞ dolları həcmində kredit xəttinin açılması haqqında Kredit Sazişi imzalanmışdır. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə qeyd olunan kredit xətti üzrə qalıq 760,000 ABŞ dolları və ya 642 min AZN (2006: 2,240,000 ABŞ dolları və ya 1,952 min AZN) olmuşdur. Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

31 dekabr 2007-ci il tarixində tamamlanan il üzrə borc vəsaitləri üzrə illik bazar faiz dərəcələri 8%-13% təşkil etmişdir (31 dekabr 2006-cı il tarixində tamamlanan il: illik 8%-11%).

Müddətli borc öhdəliklərinin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə müddətli borc öhdəliklərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri 194,369 min AZN (2006: 31,578 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

Müddətli borc öhdəliklərinin faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

18 Digər Maliyyə Passivləri

Digər maliyyə passivlərinə aşağıdakılar daxildir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
Broker əməliyyatları üzrə alınmış vəsaitlər	1,634	-
Hüquqi şəxslərin qeydiyyat prosesində olan müvəqqəti hesabları	315	593
Ödəniləcək peşəkar xidmət haqları	80	42
Digər	99	-
Cəmi digər maliyyə passivləri	2,128	635

Broker əməliyyatları üzrə alınmış vəsaitlərə yerli bazarda qiymətli kağızların alınması üçün əvvəlcədən qeyri-rezident bankdan alınmış 1,634 min AZN məbləğində vəsait daxildir. Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində bu öhdəlik, Azərbaycan Respublikasında broker fəaliyyətinin həyata keçirilməsi və broker xidmətlərinin göstərilməsini qadağan edən yeni qaydaların qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar olaraq, Bankın broker fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün lisenziyasının müddətinin başa çatması və uzadılmamasına görə tam yerinə yetirilmişdir.

Digər maliyyə passivlərinin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə digər maliyyə passivlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri 2,128 min AZN (2006: 635 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

19 Digər Maliyyə Passivləri

Digər maliyyə passivlərinə aşağıdakılar daxildir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006 (düzəldilmiş)
Lizinqalanlardan lizinqə verilmiş avadanlıq üzrə əldə edilmiş avanslar	1,352	580
İşçilərə mükafatlar üzrə hesablanmış xərclər	861	737
Digər	103	12
Cəmi digər passivlər	2,316	1,329
Cari	2,316	1,329
Uzunmüddətli	-	-

İşçilərə mükafatlar üzrə hesablanmış xərclərə 500 min AZN məbləğində işçilər üçün bonuslar, 206 min AZN məbləğində istifadə edilməmiş məzuniyyətə görə işçilərə ödənişlər və 155 min AZN məbləğində sosial müdafiə fonduna ödənişləri (2006: 473 min AZN məbləğində işçilər üçün bonuslar, 131 min AZN məbləğində istifadə edilməmiş məzuniyyətə görə işçilərə ödənişlər və 133 min AZN məbləğində sosial müdafiə fonduna ödənişlər) daxildir. Əvvəlki dövrün müqayisəli rəqəmləri düzəldilmişdir. 3 sayılı Qeydə baxın.

20 Subordinasiyalı Borc Öhdəlikləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
Deutsche Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	5,832	-
Hollandiya İnkişaf Maliyyə Şirkətindən alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	4,226	4,357
Cəmi subordinasiyalı borc öhdəlikləri	10,058	4,357

20 Subordinasiyalı Borc Öhdəlikləri (davamı)

2 iyul 2007-ci il tarixində Bank ilə Deutsche Bank arasında Azərbaycanda kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 6,899,000 ABŞ dolları məbləğində Subordinasiya Kreditinin alınması haqqında Saziş imzalanmışdır. Həmin kredit üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və əsas məbləğin 31 dekabr 2014-cü il tarixində bir hissədə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bank yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan vəsaiti tam olaraq istifadə etmişdir. Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

13 dekabr 2006-cı il tarixində Bank ilə FMO arasında Bankın ikinci səviyyə kapitalının artırılması məqsədilə 5,000,000 ABŞ dolları məbləğində Subordinasiya Kreditinin alınması haqqında Saziş imzalanmışdır. Həmin kredit üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və əsas məbləğin 15 dekabr 2013-cü il tarixində bir hissədə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bank 5,000,000 ABŞ dolları və ya 4,226 min AZN (2006: 4,357 min AZN) həcmində olan kredit xəttini tam olaraq istifadə etmişdir.

Bankın likvidasiyası halında, yuxarıda qeyd olunan subordinasiyalı borc öhdəlikləri bütün digər kreditörün tələbləri yerinə yetirildikdən sonra ödənilir.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə subordinasiyalı borc öhdəliklərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri 10,058 min AZN (2006: 4,357 min AZN) olmuşdur. 31 sayılı Qeydə baxın.

Subordinasiyalı borc öhdəliklərinin faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir.

21 Nizamnamə Kapitalı

<i>Səhmlərin sayı istisna olmaqla, min AZN ilə</i>	Adi səhmlərin sayı	Adi səhmlər	Səhm mükafatı	Cəmi
1 yanvar 2006-cı il	3,300,000	6,600	484	7,084
31 dekabr 2006-cı il Emissiya edilmiş yeni səhmlər	3,300,000 4,200,000	6,600 8,400	484 11,592	7,084 19,992
31 dekabr 2007-ci il	7,500,000	15,000	12,076	27,076

Bankın qeydiyyatdan keçmiş nizamnamə kapitalının nominal dəyəri 15,000 min AZN təşkil edir (2006: 6,600 min AZN).

25 may 2007-ci il tarixində Bank əlavə 4,200 ədəd adi səhm emissiya etməklə nizamnamə kapitalını 15,000 min AZN-ə çatdırmaq üçün əlavə səhmlər emissiya etmişdir. Bu emissiya, mövcud səhmdarlara həmin səhmlərin hər birini 2 AZN nominal dəyər üstə gəl hər bir səhm üzrə 2.76 AZN məbləğində səhm mükafatı ilə almaq hüququ vermişdir. 13 iyul 2007-ci il tarixində bütün səhmdarlar bu hüquqdan istifadə etmiş və emissiya edilmiş bütün əlavə səhmlərə aid hüquqdan istifadə olunmuş və ödənilmişdir.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın Müşahidə Şurasının sədri cənab Eldar Qəribov Bankın səhmlərinin 50.614% (2006: 50.556%) hissəsinə sahib olmuşdur. Bankın səhmlərində Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının ("AYİB") payı 15.152% (2006: 15.152%), Deutsche Investitions Entwicklungsgesellschaft mbH bankının ("DEG") payı isə 8.333% (2006: 8.333%) təşkil etmişdir. Digər səhmlər isə müvafiq olaraq 25.817% və 0.084% pay nisbətində fiziki və hüquqi şəxslərə aiddir.

Səhm mükafatı nizamnamə kapitalına qoyuluşların buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq olan hissəsidir.

Bütün adi səhmlərin hər birinin nominal dəyəri 2 AZN-dir (2006: 2 AZN). Bu səhmlər bərabər hüquqludur və hər biri bir səs hüququ verir.

22 Faiz Gəlirləri və Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə faiz gəlirləri	31,293	12,676
Müxbir hesabları və digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə faiz gəlirləri	2,157	607
İnvestisiya kağızları üzrə faiz gəlirləri	1,873	431
Maliyyə lizinqi üzrə faiz gəlirləri	1,468	622
Cəmi faiz gəlirləri	36,791	14,336
Faiz xərcləri		
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər və borc götürülmüş müddətli vəsaitlər üzrə faiz xərcləri	11,641	1,882
Müştəri hesabları üzrə faiz xərcləri	7,558	4,100
Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə faiz xərcləri	713	39
Cəmi faiz xərcləri	19,912	6,021
Xalis faiz gəlirləri	16,879	8,315

23 Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
Haqq və komissiya gəlirləri		
Nağd pul əməliyyatları üzrə komissiyalar	2,618	1,131
Hesablaşma əməliyyatları üzrə komissiyalar	1,075	734
Müştəri hesablarına xidmət üzrə komissiyalar	639	163
Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə komissiyalar	573	303
Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə komissiyalar	414	388
Digər haqq və komissiyalar	718	285
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	6,037	3,004
Haqq və komissiya xərcləri		
Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə komissiyalar	307	101
Nağd pulun yığılması üzrə komissiyalar	203	128
Hesablaşma əməliyyatları üzrə komissiyalar	199	168
Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə komissiyalar	130	147
Digər haqq və komissiyalar	220	77
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	1,059	621
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	4,978	2,383

24 İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2007	2006 (düzəldilmiş)
İşçilərə sərf olunan xərclər		6,171	3,908
Binalar və avadanlıqlar üzrə amortizasiya xərcləri	11	1,377	658
İcarə xərcləri		988	390
Reklam xərcləri		742	341
Peşəkar xidmət haqları		547	423
Mühafizə xərcləri		483	136
Rəhbərlik xərcləri		349	192
Nəşriyyat və dəftərxana xərcləri		276	111
Təmir və istismar xərcləri		144	56
Ezamiyyə xərcləri		133	95
Kommunal xərclər		115	50
Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə xərclər		105	15
Sığorta xərcləri		82	69
Depozitlərin sığortası üzrə xərclər		76	-
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	11	73	40
Digər xərclər		1,229	575
Cəmi inzibati və digər əməliyyat xərcləri		12,890	7,059

İşçilərə sərf olunan xərclərə yerli qanunvericiliyə müvafiq olaraq hesablanmış 879 min AZN (2006: 450 min AZN) məbləğində sosial sığorta ayırmaları daxildir. Bundan əlavə, Qrup işçilərinin əmək haqlarından 135 min AZN (2006: 74 min AZN) məbləğində tutulmalar edib, Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna köçürmüşdür.

Müqayisəli dövrün müəyyən rəqəmləri düzəldilmişdir. 3 sayılı Qeydə baxın.

25 Mənfəət Vergisi

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006 (düzəldilmiş)
Cari vergi xərci	1,421	1,069
Təxirə salınmış vergi	(63)	(135)
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	1,358	934

Qrupun mənfəətinin böyük bir hissəsinə 22% (2006: 22%) mənfəət vergisi hesablanmışdır. Qrupun törəmə müəssisələrinin mənfəətinin böyük bir hissəsinə 22% (2006: 22%) mənfəət vergisi hesablanmışdır.

25 Mənfəət Vergisi (davamı)

Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006 (düzəldilmiş)
BMHS-ə əsasən vergidən əvvəlki mənfəət	5,240	3,706
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vergi dərəcəsinə əsasən hesablanmış mənfəət vergisi xərci (2007: 22%; 2006: 22%)	(1,153)	(815)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclər və ya vergidən azad edilməyən gəlirlərin vergi effekti: - Gəlirdən çıxılmayan xərclər	(205)	(119)
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	(1,358)	(934)

Müqayisəli dövrün müəyyən rəqəmləri düzəldilmişdir. 3 sayılı Qeydə baxın.

BMHS və Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədləri çərçivəsində aktiv və passivlərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi təsiri aşağıda göstərilir və 22% (2006: 22%) dərəcəsinə qeydə alınır.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2006 (düzəldilmiş)	Mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınan	Birbaşa olaraq kapital hesabında qeydə alınan	31 dekabr 2007
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri				
Satıla bilən investisiya kağızlarının ədalətli dəyerdə yenidən qiymətləndirilməsi	(20)	-	-	(20)
Binalar və avadanlıqların amortizasiyası	(55)	(32)	-	(87)
İşçilər üzrə kreditör borclarının hesablanması	162	27	-	189
Komissiya gəlirlərinin təxirə salınması	-	68	-	68
Qeydə alınmış təxirə salınmış vergi aktivləri	87	63	-	150

Qrupun cari strukturu və Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi baxımından ayrı-ayrı qrup müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri digər müəssisələrin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz. Müvafiq olaraq, vergi zərəri yarandıqda belə ili mənfəətlə başa vurmuş qrup müəssisələri üzrə mənfəət vergisi hesablanmalıdır. Bu səbəbdən təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız eyni vergi orqanına aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

25 Mənfəət Vergisi (davamı)

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2005	Mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınan	Birbaşa olaraq kapital hesabında qeydə alınan	31 dekabr 2006 (düzəldilmiş)
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri				
Satıla bilən investisiya kağızlarının ədalətli dəyərində yenidən qiymətləndirilməsi (Qeyd 10)	(20)	-	-	(20)
Binalar və avadanlıqların amortizasiyası	(28)	(27)	-	(55)
İşçilər üzrə kreditör borclarının hesablanması	-	162	-	162
Qeydə alınmış təxirə salınmış vergi (öhdəliyi)/aktiv	(48)	135	-	87

Müqayisəli dövrün müəyyən rəqəmləri düzəldilmişdir. 3 sayılı Qeydə baxın.

26 Səhm üzrə Mənfəət

Səhm üzrə əsas mənfəət Bankın səhmdarlarına aid olan xalis mənfəəti və ya zərəri il ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta çəkili sayına bölməklə hesablanır.

Bank səhm üzrə mənfəəti potensial olaraq sulandıran adi səhmlərə malik deyil. Buna görə, səhm üzrə sulandırılmış mənfəət səhm üzrə əsas mənfəətə bərabərdir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2007	2006 (düzəldilmiş)
İl üzrə adi səhmlərin sahiblərinə aid olan mənfəət		3,770	2,772
Dövriyyədə olan adi səhmlərin orta çəkili sayı (min ədədlə)	21	5,750	3,300
Adi səhm üzrə əsas və sulandırılmış mənfəət (səhm üzrə AZN ilə)		0.66	0.84

Müqayisəli dövrün müəyyən rəqəmləri düzəldilmişdir. 3 sayılı Qeydə baxın.

27 Seqmentlər üzrə Təhlil

Qrup seqment haqqında məlumatın əsas təqdim olunma formatı kimi biznes seqmentlərindən istifadə edilir.

Biznes seqmentləri. Qrupun fəaliyyəti iki əsas biznes seqmentləri üzərində qurulmuşdur:

- *Fərdi bank əməliyyatları* – fiziki şəxslərə bank xidmətlərinin göstərilməsi, fiziki şəxslər üçün cari hesabların açılması, depozitlərin cəlb olunması, pərakəndə investisiya vasitələrinin təqdim edilməsi, dəyərlilərin saxlanması, kredit və debet kartlarının açılması, istehlak və ipoteka kreditlərinin verilməsi daxildir.
- *Korporativ bank əməliyyatları* – birbaşa debet vasitələrinin təqdim edilməsi, cari hesabların açılması, depozitlərin cəlb olunması, overdraftların verilməsi, kredit və digər maliyyələşdirmə vasitələrinin təqdim edilməsi, xarici valyuta və derivativ maliyyə alətləri ilə əməliyyatlar.

Biznes seqmentləri arasında əhəmiyyətli gəlir və ya xərc maddələri mövcud deyil. Seqment üzrə aktiv və passivlər, vergi istisna olmaqla, Bankın aktiv və öhdəliklərinin böyük hissəsini təşkil edən əməliyyat aktiv və passivlərindən ibarətdir.

27 Seqmentlər üzrə Təhlil (davamı)

31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərində tamamlanan illər üzrə Qrupun hesabat verilə bilən əsas biznes seqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

	Fərdi bank əməliyyatları		Korporativ bank əməliyyatları		Cəmi	
	2007	2006	2007	2006	2007	2006
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	<i>(düzəldilmiş)</i>		<i>(düzəldilmiş)</i>		<i>(düzəldilmiş)</i>	
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gəlirlər	23,209	10,098	19,819	7,282	43,028	17,380
Cəmi seqment gəlirləri	23,209	10,098	19,819	7,282	43,028	17,380
Cəmi seqment gəlirlərinə daxildir:						
- Faiz gəlirləri	21,863	8,599	14,928	5,737	36,791	14,336
- Haqq və komissiya gəlirləri	1,346	1,499	4,691	1,505	6,037	3,004
- Digər əməliyyat gəlirləri	-	-	200	40	200	40
Cəmi seqment gəlirləri	23,209	10,098	19,819	7,282	43,028	17,380
Seqmentin nəticələri	1,900	2,354	3,340	1,352	5,240	3,706
Vergidən əvvəlki mənfəət					5,240	3,706
Mənfəət vergisi xərci					(1,358)	(934)
Mənfəət					3,882	2,772
Digər seqment maddələri						
Kapital xərcləri	(8,108)	(6,805)	(4,778)	(4,881)	(12,886)	(11,686)
Amortizasiya xərcləri	(893)	(393)	(557)	(305)	(1,450)	(698)
Digər nağd olmayan gəlirlər və xərclər	(3,544)	(561)	(2,089)	(461)	(5,633)	(1,022)

Müqayisəli dövrün müəyyən rəqəmləri düzəldilmişdir. 3 sayılı Qeydə baxın.

27 Seqmentlər üzrə Təhlil (davamı)

31 dekabr 2007-ci il və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərinə Qrupun seqment aktivləri və passivlər haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Fərdi bank əməliyyatları		Korporativ bank əməliyyatları		Cəmi	
	2007	2006 (düzəldilmiş)	2007	2006 (düzəldilmiş)	2007	2006 (düzəldilmiş)
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Cəmi seqment gəlirləri	207,768	70,171	149,070	56,096	356,748	126,267
Cari və təxirə salınmış vergi aktivləri					196	87
Digər bölüşdürülməmiş aktivlər					29,796	14,119
Cəmi aktivlər					386,740	140,473
Cəmi seqment öhdəlikləri	(65,156)	(44,600)	(280,443)	(81,304)	(345,599)	(125,904)
Cari vergi öhdəliyi					(143)	(525)
Digər bölüşdürülməmiş öhdəliklər					(8,081)	(1,964)
Cəmi öhdəliklər					(353,823)	(128,393)

Qrup, seqment gəlirləri üzrə uçot siyasətini dəyişdirmiş və gəlirləri (zərər çıxılmaqla) seqment gəlirlərinin tərkibindən çıxarmışdır. Bu dəyişiklik retrospektiv olaraq tətbiq edilmişdir. Rəhbərliyin fikrincə seqment gəliri haqqında yeni anlayış seqmentlər üzrə məlumatların təqdim edilməsi tapşırıqlarını daha dəqiq əks etdirir. Bu dəyişiklik nəticəsində 31 dekabr 2006-cı il tarixində tamamlanan il üzrə cəmi seqment gəlirləri 1,049 min AZN azalmışdır.

Müqayisəli dövrün müəyyən rəqəmləri düzəldilmişdir. 3 sayılı Qeydə baxın.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi

Qrup maliyyə riskləri, o cümlədən kredit, likvidlik, bazar və əməliyyat risklərinə məruz qalır. Risklərlə üzləşmə Qrupun fəaliyyətinin ayrılmaz hissəsidir. Risklərin idarə edilməsi funksiyasının məqsədi risk və fayda arasında müvafiq balansın təmin edilməsi və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə mümkün mənfi təsiri azaltmaqdan ibarətdir.

Riskləri idarəetmə sistemi. Risklərin idarə edilməsi funksiyası Qrupun daxil nəzarət sisteminin ayrılmaz hissəsidir və mərkəzləşdirilmiş qaydada həyata keçirilir. Qrupun riskləri idarəetmə siyasətinin və yanaşmalarının məqsədi Qrupun məruz qaldığı risklərin müəyyənləşdirilməsi, təhlil edilməsi, azaldılması və idarə edilməsindən ibarətdir. Bu, risk səviyyəsi üzrə müvafiq limitlərin və nəzarət mexanizmlərinin yaradılması, risk səviyyələrinin davamlı monitorinqi, limitlər və prosedurlara riayət edilməsi və bununla biznes proseslərinin düzgün formalaşdırılması vasitəsilə yerinə yetirilir.

Riskləri idarəetmə siyasəti və prosedurları bazar şərtləri, təklif olunan məhsul və xidmətlərdə baş verən dəyişikliklərin əks etdirilməsi və "qabaqcıl təcrübənin" tətbiq edilməsi məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. Qrup risk siyasətinin bir hissəsi kimi konservativ nəzarət mühitini qoruyub saxlamaq və davamlı olaraq inkişaf etdirmək məqsədilə etibarlılıq, idarəetmə və peşə standartlarına xüsusi diqqət yetirir.

Riskləri idarəetmə strukturu. Riskləri idarəetmə siyasəti, təsdiqləmə, monitorinq və nəzarət mexanizmləri Qrupun nəzdində fəaliyyət göstərən bir sıra ixtisaslaşmış bölmələr tərəfindən aparılır. Bu bölmələr həmçinin Qrupun törəmə lizinq müəssisəsinin riskləri idarəetmə siyasətinə və nəzarət mexanizmlərinə nəzarət edirlər. Qrup Azərbaycan qanunvericiliyinə, Azərbaycan Respublikası Milli Bankının təlimatlarına və qabaqcıl təcrübəyə uyğun icra strukturları, komitələr və departamentlər yaratmışdır.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Qrupun Müşahidə Şurası riskləri idarəetmə strukturuna nəzarət, əsas risklərin idarə edilməsinin monitorinqi, risklərin idarə edilməsi siyasəti, eləcə də bəzi əsas risk limitlərinin, o cümlədən böyük kredit riskləri, iqtisadi və sənaye sektoru üzrə risk limitlərinin təsdiqlənməsi səlahiyyətlərinin nəzərdən keçirilməsi və təsdiqlənməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır.

İdarə Heyəti, Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi, Audit Komitəsi ("AK"), Daxili Audit Departamenti, Kredit Komitəsi və Aktiv və Passivlərin İdarə Edilməsi Komitəsi ("APIK") Müşahidə Şurası tərəfindən yaradılır, təyin edilir və birbaşa ona hesabat verir.

İdarə Heyəti risklərin azaldılması tədbirlərinin həyata keçirilməsi və monitorinqinə görə məsuliyyət daşıyır və Qrupun müəyyən edilmiş risk parametrləri çərçivəsində fəaliyyət göstərməsini təmin edir. Risklərin idarə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyan İdarə Heyətinin üzvü həmin Direktora hesabat verən Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti ilə birlikdə risklərin idarə edilməsi üzrə ümumi funksiyalara görə məsuliyyət daşıyır və maliyyə və qeyri-maliyyə risklərinin müəyyən edilməsi, ölçülməsi, azaldılması, idarə edilməsi və bu risklərə dair hesabatın hazırlanması üzrə ümumi prinsiplərin və metodların tətbiq edilməsini təmin edir.

Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsinə risklərin idarə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyan İdarə Heyətinin üzvü sədrlik edir. Bu Komitə risklərin idarə edilməsi metodologiyalarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır və Qrupun risk yanaşmasının strateji və biznes planlarında düzgün əks etdirilməsini təmin edir. Bu, bütün risk yanaşmaları və prosedurları üzrə dəyişikliklərin İdarə Heyəti və Müşahidə Şurası tərəfindən müzakirə edilməsi və tövsiyələrin verilməsi üçün vacib forumdur. Bu forum Qrupun üzləşdiyi bütün potensial risklərin Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti, Kredit Komitəsi, APIK və İdarə Heyəti tərəfindən nəzərdən keçirilməsini və bu məsələlərlə bağlı Müşahidə Şurasına hesabatların hazırlanmasını təmin edir.

Audit Komitəsi Qrupun daxili nəzarət sisteminin nəzarət və monitorinqi, eləcə də Qrupun daxili nəzarət sisteminin ayrılmaz hissəsi olan risklərin idarə edilməsi siyasəti və prosedurlarının adekvatlığının qiymətləndirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Müstəqil peşəkar auditor olan Audit Komitəsinin Sədri və digər iki Komitə üzvü iki səhmdarın nümayəndəsidir. Audit Komitəsinin üzvləri Qrupun işçiləri və ya idarəetmə strukturunun tərkibində ola bilməzlər. Onlar, daxili nəzarət sisteminin inkişafına dair İdarə Heyəti, Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi və Müşahidə Şurasına təkliflər verir və risklərin idarə edilməsi funksiyasının keyfiyyətinə və müəyyən edilmiş siyasət, prosedurlar və limitlərə riayət edilməsi ilə bağlı rəy bildirirlər. Audit Komitəsi birbaşa ona hesabat verən Daxili Audit Departamentinin fəaliyyətinə nəzarət edir. Daxili Audit Departamentinin iş planları, audit yoxlamaları və hesabatları, o cümlədən planlaşdırılmamış audit yoxlamalarının qrafiki Audit Komitəsi tərəfindən diqqətlə təhlil və təsdiq edilir.

Daxili Audit Departamentinə və Audit Komitəsinin tövsiyələrinə əsaslanan icra planları və auditin statusu haqqında hesabatlar İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq edilir və İdarə Heyətinə, Müşahidə Şurasına və Səhmdarların Ümumi Yığıncağına təqdim edilir.

Kredit Komitəsi beş üzvdən ibarətdir. Onlar, Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi və İdarə Heyəti tərəfindən təyin edilir və Müşahidə Şurası tərəfindən seçilir. Kredit Komitəsi kreditlərin təsdiqlənməsi səlahiyyəti çərçivəsində hüquqi şəxslər, fiziki şəxslər və maliyyə təşkilatlarının qarşı tərəf risklərini idarə edir, təsdiqləyir və təsdiqlənmə ilə bağlı öz tövsiyələrini verir. Kredit Komitəsi həmçinin təhlil metodologiyası və portfelin keyfiyyəti, o cümlədən ümumi struktur, diversifikasiya və qiymətləndirməni davamlı şəkildə nəzərdən keçirir və bunlara dair tövsiyələr verir. Kredit Komitəsi təsdiqlənmə və səlahiyyət limitləri, risklərin təhlili və qiymətləndirilməsi üzrə qabaqcıl standartlara riayət edilməsini təmin edən bölmələrdən biridir.

APIK, Qrupun aktiv və passivlər strukturunun idarə edilməsi və optimallaşdırılmasına görə məsuliyyət daşıyır. Bu, likvidlik, xarici valyuta və faiz dərəcəsi üzrə risklər daxil olmaqla, müxtəlif bazar risklərini əhatə edən risklərin idarə edilməsi prosesinin tərkib hissəsidir. APIK-in funksiyalarına qeyd olunan risklərlə bağlı strategiyaların, siyasətin və limitlərin təsdiqlənməsi üçün tövsiyələrin hazırlanması daxildir. APIK, bu risk sahələrinə dair vaxtında və düzgün məlumatların və hesabatların təqdim edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. APIK, qiymətləndirmə siyasətinin və maliyyələşdirmə strategiyalarının müəyyənləşdirməsinə yardım göstərir. Bundan əlavə, APIK Qrupun digər riskləri idarəetmə və nəzarət bölmələri ilə yanaşı Xəzinədarlıq və digər müvafiq bölmələrin APIK, Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi, İdarə Heyəti və Müşahidə Şurası tərəfindən müəyyən edilmiş parametrlərə uyğun fəaliyyət göstərməsini təmin etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Kredit riski. Kredit riski müştərinin və ya qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi zaman yaranan riskdir. Kredit riskinin əsas hissəsi müştərilərə və banklara verilmiş kreditlər və avanslardan, balans və balansdankənar kreditlər üzrə digər risklərdən yaranır. Risklər üzrə hesabat hazırlayarkən Qrup müştərilər və ya qarşı tərəfin ödəmə qabiliyyətinin olmaması riski və sənaye riski kimi kredit riskinin bütün elementlərini tam şəkildə nəzərə alır. Hazırda bazar əməliyyatları üzrə yeganə kredit riski dövlət istiqrazları və Azərbaycan Respublikası Milli Bankının buraxdığı notlardan yaranır. Bu istiqrazlardan yalnız Qrupun likvidlik mövqeyinin daha səmərəli idarə edilməsi məqsədilə istifadə edilir.

Hüquqi şəxslər, fiziki şəxslər və maliyyə təşkilatları üçün kredit risklərinin təsdiqlənməsi üzrə ümumi struktur aşağıdakı kimidir:

Təminatlı kreditlər üzrə:

- Müşahidə Şurası yerli mühasibat standartlarına uyğun hesablanmış ümumi kapitalın 10%-dən 20%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İdarə Heyəti 1,500 min AZN-dən yuxarı və yerli mühasibat standartlarına uyğun hesablanmış ümumi kapitalın 10%-dək olan kreditləri təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır; və
- Kredit Komitəsi 350 min AZN-dən yuxarı və 1,500 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır.

Təminatsız kreditlər üzrə:

- Müşahidə Şurası yerli mühasibat standartlarına uyğun hesablanmış ümumi kapitalın 6%-dən 7%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İdarə Heyəti yerli mühasibat standartlarına uyğun hesablanmış ümumi kapitalın 0.5%-dən 6%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır; və
- Kredit Komitəsi 50 min AZN-dən yerli mühasibat standartlarına uyğun hesablanmış ümumi kapitalın 0.5%-dək olan kreditləri təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır.

Müşahidə Şurası risklərin diversifikasiyasına nəzarət etmək və onu idarə etmək üçün ümumi kredit limitlərini təsdiqləyir:

- Kredit portfeli üzrə limitlər: Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər, fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər və banklararası kreditlərin ümumi portfelə faiz nisbəti;
- Kredit portfeli üzrə limitlər: Təminatlı və təminatsız kreditlərin ümumi portfelə və fiziki şəxslər üzrə kredit portfelinə faiz nisbəti; və
- İqtisadi sektor və məhsul üzrə risklərin hüquqi və fiziki şəxslərin kredit portfellerinə faiz nisbəti.

İdarə Heyəti həmçinin kredit limitlərini və risklər üzrə səlahiyyət səviyyəsini aşağıdakı qaydada təsdiqləyir:

- Filiallar üzrə;
- Təminatın növü və kreditin təminata nisbəti;
- Fiziki şəxslərin səlahiyyəti üzrə.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə kredit portfelinin iqtisadi sektorlar və məhsullar üzrə təhlili 9 sayılı Qeyddə göstərilir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Kredit risklərinin idarə edilməsi. Kredit siyasəti Qrupun risk profili və strateji planlarına uyğun olaraq Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti və İdarə Heyəti tərəfindən hazırlanır. Kredit siyasəti Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiqlənir.

Kredit siyasətində aşağıdakılar əks etdirilir:

- Qarşı tərəfin risklərinin yaradılması, təhlil edilməsi, yoxlanılması və təsdiqlənməsi üzrə prosedurlar;
- Qarşı tərəflər üzrə kreditin qiymətləndirilməsi metodologiyası;
- Qarşı tərəflər üzrə kredit reytingi metodologiyası;
- Təminatın qiymətləndirilməsi və nəzarəti metodologiyası;
- Kreditlərin sənədləşdirilməsi üzrə tələblər;
- Kreditlərin idarə edilməsi prosedurları;
- Kredit riskləri üzrə müntəzəm nəzarət prosedurları;
- Ətraf mühit siyasəti; və
- Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın yaradılması siyasəti.

Kredit ərizələri müştəri ilə iş üzrə menecerlər və kredit mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanır. Kredit ərizələri müəyyən edilmiş limitlər çərçivəsində filiallar və ya müvafiq biznes vahidləri tərəfindən təsdiqlənir. Təsdiq olunmuş ərizələrin sürətləri sonrakı nəzarət prosesi, o cümlədən reytingin müəyyən edilməsi və monitoring cədvəlinə daxil edilməsi üçün Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinə təqdim edilir. Müəyyən edilmiş risk limitlərindən yuxarı olan ərizələr Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Kredit Qrupuna göndərilir. Kredit Qrupu ikinci dəfə təhlili aparır və hesabat, reyting və rəy təqdim edir. Əgər tələb olunan kredit məbləği müəyyən edilmiş limitdən aşağı olarsa və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən müsbət rəy verilərsə, eləcə də müvafiq işçilər tərəfindən imzalanarsa, kredit ərizəsi təsdiqlənmiş hesab edilir. Əgər Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən mənfi rəy verilərsə, kredit ərizəsi yenidən baxılmaq üçün Kredit Komitəsinə təqdim edilir. Təsdiqlənmiş kredit ərizəsində nəzərdə tutulan məbləğ Kredit Komitəsinin səlahiyyətindən yuxarı olarsa, həmin ərizə təsdiqlənmək üçün İdarə Heyətinə təqdim edilir. Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, böyük məbləğdə kreditlər üçün ərizələr təsdiqlənmək üçün Müşahidə Şurasına təqdim edilir.

Qrup 7 dərəcəli reyting sistemindən istifadə edir. Müştərinin reytingi dörd əsas meyarın təhlilinə əsasən müəyyən edilir: ödəmə qabiliyyəti, maliyyə göstəriciləri, kredit tarixçəsi və digər risklər.

Balansdankənar maliyyə alətləri üzrə kredit riski həmin maliyyə aləti üzrə əməliyyatların digər iştirakçısı tərəfindən müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində zərərin yaranması ehtimalı kimi müəyyən edilir. Qrup şərti öhdəlikləri və balans üzrə maliyyə alətləri ilə əlaqədar əməliyyatların təsdiqlənməsi prosedurları, riskləri məhdudlaşdıran limitlərdən istifadə və monitoring prosedurlarına əsaslanan eyni kredit siyasətini tətbiq edir.

Fiziki şəxslərə verilmiş bəzi kredit məhsulları üçün Qrup kreditin qiymətləndirilməsi sistemindən və potensial riskli müştərilərin müəyyən edilməsi üçün öz daxili prosedurlarından və Azərbaycan Respublikası Milli Bankının idarə etdiyi məlumat bazasındakı məlumatlardan istifadə edir. Kreditlər portfel üzrə qiymətləndirilir və bu zaman kreditin məbləği və müddət limitləri, təsdiqləmə prosedurları, məhsulların növləri, defolt haqqında məlumatlar, kredit/girov əmsalları (əgər tətbiq edilərsə) və qiymətləndirmə kimi amillərə daha çox diqqət yetirilir.

Girov və digər kredit təminatları. Kredit riski həmçinin əmlak üzrə ipoteka tələbi formasında girovun, girov qoyulmuş aktiv və qiymətli kağızların, eləcə də depozitlər, hüquqi və fiziki şəxslərə verilmiş zəmanətlər daxil olmaqla digər girov növlərinin əldə olunması, nəzarəti və monitoringi vasitəsilə qiymətləndirilir və idarə edilir.

Kredit riskinin qiymətləndirilməsində girovun əsas faktor olmasına baxmayaraq, Qrupun kredit siyasəti ərizələrin müştərilərin yalnız təklif etdiyi girova deyil, onların ödəniş qabiliyyətinə əsasən qiymətləndirməkdir. Girov kreditin qaytarılması üçün ikinci ödəniş mənbəyi hesab edilir. Kreditlər nadir hallarda müştərinin maliyyə vəziyyətindən və ya kredit məhsulunun növündən yaxud həcmindən asılı olaraq təminatlı ola bilər. Qrup risk portfelinin təminatlı kreditləri üzrə müxtəlif limitlər müəyyən etmişdir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Qrupun qəbul etdiyi əsas girov növləri aşağıdakılardır:

- Kommersiya əmlakı
- Yaşayış binaları
- Korporativ kapital aktivləri
- Korporativ likvid aktivlər
- Nəqliyyat vasitələri
- Müddətli depozitlər
- Digər, o cümlədən qiymətli metallar

Qrupda qəbul edilmiş bütün girov növləri üzrə dəqiq qiymətləndirmə, sənədləşdirmə və tətbiq edildikdə qeydiyyat prosedurları mövcuddur. Kreditlərin girova nisbəti İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənir və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən nəzarət edilir: 31 dekabr 2007-ci il tarixinə kredit limitləri aşağıdakılardır:

Girovun növü	Kredit məbləğinin girovun likvid dəyərinə nisbəti
• Daşınmaz əmlak	60%-dək
• Qiymətli metallar	80%-dək
• Maşın, avadanlıqlar	50%-dək
• Mal-material ehtiyatları	60%-dək
• Nəqliyyat vasitələri	70%-dək
• Müddətli depozitlər	90%-dək

Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Monitoring Qrupu monitoring nəticələri üzrə planın hazırlanması, onun yerinə yetirilməsi və monitoring nəticələrinin qənaətbəxş olmadığı təqdirdə müvafiq tərəflərin məlumatlandırılması və tədbirlər planı ilə bağlı tövsiyələrin verilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Monitoring Qrupu müəyyən edilmiş məbləğdən yuxarı olan bütün əməliyyatların monitoringini aparır və bu məbləğdən aşağı olan əməliyyatları seçmə üsulu ilə yoxlayır. Müəyyən edilmiş məbləğdən yuxarı olan bütün əməliyyatlar üzrə monitoring ilk olaraq kreditin ödənildiyi aydan əvvəl və ya ən azı bir ay müddətində aparılır. Müvafiq olaraq, monitoring cədvəlinə uyğun olaraq risklərə nəzarət olunur.

Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Statistika Qrupu qarşı tərəflərin kredit riskləri üzrə bütün məsələlər, o cümlədən bütün limitlərə uyğunluq, risklər üzrə konsentrasiyalar, portfel üzrə tendensiyalar, vaxtı keçmiş kreditlər və defolt statistikasını, kreditlər üzrə ehtiyatlar və girov statistikasına dair məlumatların toplanması və təqdim edilməsinə görə cavabdehdir. Müntəzəm aylı hesabatlardan başqa, həmin departament seçilmiş kredit prosedurlarına riayət edilməsinə dair hesabatlar tərtib edir.

Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər. Azərbaycan Respublikası Milli Bankı “əlaqəli tərəflər” kateqoriyası ilə bağlı dəqiq anlayışlar müəyyən etmişdir. Bu kateqoriyaya əsasən Səhmdarlar və ya fiziki şəxslər və ya yaxud onların yaxın ailə üzvlərinin mülkiyyətində olan/nəzarət etdiyi hüquqi şəxslər daxildir. Buraya həmçinin Qrupda baş rəhbərlik/səlahiyyətli vəzifələrdə çalışan fiziki şəxslər daxildir. Fiziki şəxs olan əlaqəli tərəfə verilən ən böyük kreditlər Qrupun konsolidasiya edilmiş kapitalının 3%-dən artıq ola bilməz. Müvafiq hüquqi şəxslər üzrə isə bu limit 10% təşkil edir. Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər üzrə risklər üçün ümumi limit 20%-dir. Qiymətləndirmə və digər şərtlər tərəflərin müstəqilliyi prinsipi əsasında müəyyən edilməlidir.

Vaxtı keçmiş, qeyri-ışlək kreditlər. Qrup, vaxtı keçmiş və qeyri-ışlək kreditləri onların ödəmə müddətinin başa çatdığı ilk gündən müəyyən etmək və hesabatlarda əks etdirmək üçün prosedurlar hazırlamışdır. 60 gündən çox vaxtı keçmiş kreditlər əvvəlcədən hər hansı problemin müəyyən edilmədiyi təqdirdə, müvafiq biznes vahidləri tərəfindən nəzərdən keçirilir. Fiziki şəxslərə verilmiş və 60 gündən çox vaxtı keçmiş təminatlı kreditlər avtomatik olaraq Problemlı Kreditlər Şöbəsinə ötürülür. Hüquqi şəxslərə verilmiş və 90 gündən çox vaxtı keçmiş kreditlər eyni departamentə ötürülür. 90 gündən çox vaxtı keçmiş kreditlər faizləri hesablanmayan kreditlər statusuna aid edilir. Problemlı Kreditlər Şöbəsi bu öhdəlikləri toplaya bilmədikdə hüquqi prosedurlar həyata keçirilir. Kredit geri qaytarıla bilmədikdə, müvafiq məbləğlərin silinməsinə dair təkliflər Kredit Komitəsinə və İdarə Heyətinə təqdim edilir. Silinmə ilə bağlı son qərarı Müşahidə Şurası qəbul edir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Bütün vaxtı keçmiş kreditlər haqqında məlumat ən azı ayda bir dəfə Kredit Komitəsinə təqdim edilir. Hüquqi şəxslərə verilmiş vaxtı keçmiş kreditlər üzrə bütün məsələlər barədə bilavasitə Kredit Komitəsinə hesabat verilir.

Kreditlər üzrə ehtiyat – ehtiyat siyasəti. Qrup kreditlər üzrə ehtiyat yaradır və buraya risklə üzləşməsindən yaranan təxmini zərərlər daxildir.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikası Milli Bankı banklar üçün minimum standart sayılan ehtiyat siyasəti müəyyən etmişdir. Bu ehtiyat tələbləri üzrə kateqoriyalar aşağıda göstərilir:

Standart aktivlər	2%
Nəzarət edilə bilən aktivlər	6%
Qeyri-qənaətbəxş aktivlər	25%
Riskli aktivlər	50%
Ümitsiz aktivlər	100%

Bu kateqoriyalar dəqiq müəyyən edilmişdir.

BMHS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədilə, Qrup 39 sayılı BMS-də əks etdirilən metodologiyadan istifadə edir.

Kredit riskinin maksimal səviyyəsi. Qrupun balans üzrə məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi, adətən balans hesabatında maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks olunur. Potensial kredit riskinin azaldılması üçün aktiv və passivlərin əvəzləşdirilməsi imkanı böyük əhəmiyyət kəsb etmir.

Balansdankənar maddələr, xüsusilə akkreditivlər və zəmanətlər üzrə kredit riskinin maksimal səviyyəsi öhdəliyin ümumi məbləğini əks etdirir. Qrupun balansdankənar maddələr üzrə kredit riski 30 sayılı "Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər" Qeydində açıqlanır.

Balansdankənar maliyyə alətləri üzrə kredit riski həmin maliyyə aləti üzrə əməliyyatların digər iştirakçısı tərəfindən müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində zərərin yaranması ehtimalı kimi müəyyən edilir. Qrup şərti öhdəlikləri və balans üzrə maliyyə alətləri ilə əlaqədar əməliyyatların təsdiqlənməsi prosedurları, riskləri məhdudlaşdıran limitlərdən istifadə və monitorinq prosedurlarına əsaslanan eyni kredit siyasətini tətbiq edir.

Bazar riski. Qrup bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan faiz, valyuta və pay alətləri üzrə açıq mövqələr ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Qrup bazar riskini bu cür risklərə çox az məruz qalmaq siyasəti vasitəsilə, eləcə də həmin risklərlə bağlı Qrupun mövqələrini mütəmadi olaraq qiymətləndirməklə tənzimləyir.

Qrup maliyyə alətləri ilə hər hansı diling əməliyyatları aparmır. Qrupun qiymətli kağızlar bazarında məruz qaldığı yeganə risk onun likvidlik mövqeyinin daha səmərəli idarə edilməsi məqsədilə vaxtaşırı olaraq Azərbaycan Respublikası Milli Bankının notlarına və Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqrazlarına investisiya qoyuluşundan yaranır. Qrup adətən derivativlərlə əməliyyat aparmır və bu bazara qarşı hər hansı riskə məruz qalmır.

Xarici valyuta riski. Qrup yerli/xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. Xarici valyuta riski valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin Qrupun mənfəətinə və ya maliyyə alətləri üzrə portfelin dəyərinə təsir göstərdiyi zaman yaranan riskdir.

Xarici valyuta riski ilə əlaqədar Qrupun risk siyasətinin əsas elementi hər hansı valyuta üzrə diling əməliyyatlarının aparılması üçün planlaşdırılmış cəhdin olmamasıdır. Nadir hallarda açıq valyuta mövqələrinin baş verməsi yalnız fəaliyyətin normal nəticəsində ortaya çıxır. Qrup aktiv və passivlərini valyutalar üzrə uyğunlaşdırmaq üçün bütün səylərindən istifadə edir.

Bankın məruz qaldığı xarici valyuta riski həmçinin Azərbaycan Respublikası Milli Bankının normativ tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir. Bu normativlərə əsasən Bankın hər hansı bir valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi Bankın ümumi kapitalının 10%-dən, bütün xarici valyutalar üzrə isə 20%-dən artıq olmamalıdır.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Xarici valyuta riski Xəzinədarlıq Departamenti tərəfindən tənzimlənir. Bu departamentin hazırladığı gündəlik hesabatlar APİK tərəfindən nəzərdən keçirilir və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən nəzarət edilir.

Balans tarixinə Qrupun məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2007			31 dekabr 2006 (düzəldilmiş)		
	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə passivləri	Balans üzrə xalis mövqe	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə passivləri	Balans üzrə xalis mövqe
AZN	175,516	157,107	18,409	25,655	22,286	3,369
ABŞ dolları	168,107	179,394	(11,287)	93,987	96,458	(2,471)
Avro	11,509	11,138	371	5,759	7,735	(1,976)
Digər	992	88	904	181	60	121
Cəmi	356,124	347,727	8,397	125,582	126,539	(957)

Yuxarıdakı cədvələ yalnız pul aktivləri və passivləri daxildir. Qrup hesab edir ki, səhm alətləri üzrə investisiyalar və qeyri-maddi aktivlər əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır.

Qrup xarici valyutada kreditlər və avanslar vermişdir. Borcalanın gəlir axınından və xərc strukturundan asılı olaraq, Azərbaycan Manatına qarşı xarici valyutaların dəyərinin artması borcalanın ödəniş qabiliyyətinə mənfi təsir göstərə bilər və bu səbəbdən gələcəkdə kreditlər üzrə mümkün zərərlərin artması ilə nəticələne bilər.

Bütün digər dəyişiklərin sabit qalması şərtlə, balans tarixinə tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklər nəticəsində mənfəət/zərər və kapitalda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2007 Mənfəət və zərər üzrə təsir	31 dekabr 2006 Mənfəət və zərər üzrə təsir
ABŞ dollarının 5% möhkəmlənməsi	(83)	(323)
ABŞ dollarının 5% zəifləməsi	83	323
Avronun 5% möhkəmlənməsi	18	(94)
Avronun 5% zəifləməsi	(18)	94
Funt sterlinqin 5% möhkəmlənməsi	25	2
Funt sterlinqin 5% zəifləməsi	(25)	(2)
Rus rublunun 5% möhkəmlənməsi	20	4
Rus rublunun 5% zəifləməsi	(20)	(4)

Valyuta məzənnələrindəki bu cür dəyişikliklərin Qrupun mənfəət və ya zərərinə təsirdən başqa, kapitala hər hansı təsiri yoxdur.

Risk, yalnız Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanır.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Balans tarixinə Qrupun valyuta riski il ərzində tipik riski əks etdirmir. Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, il ərzində valyuta riskinin orta çəkisinə tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklər nəticəsində mənfəət/zərər və kapitalda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

	2007-ci il ərzində riskin orta çəkisi	2006-cı il ərzində riskin orta çəkisi
	Mənfəət və zərər üzrə təsir	Mənfəət və zərər üzrə təsir
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>		
ABŞ dollarının 5% möhkəmlənməsi	(191)	(269)
ABŞ dollarının 5% zəifləməsi	191	269
Avronun 5% möhkəmlənməsi	(12)	(80)
Avronun 5% zəifləməsi	12	80
Funt sterlinqin 5% möhkəmlənməsi	2	1
Funt sterlinqin 5% zəifləməsi	(2)	(1)
Rus rublunun 5% möhkəmlənməsi	5	334
Rus rublunun 5% zəifləməsi	(5)	(334)

Valyuta məzənnələrindəki bu cür dəyişikliklərin Qrupun mənfəət və ya zərərinə təsirdən başqa, kapitala hər hansı təsiri yoxdur.

Faiz dərəcəsi riski. Qrup faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Faiz dərəcəsi riski faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərin maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinə və ya bu alətlər üzrə proqnozlaşdırılan gəlirliliyə mümkün təsirdən yaranır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər.

Hazırda Qrup faiz dərəcəsi riskini mümkün olduğu dərəcədə ödəmə müddəti və/və ya faiz dərəcələrinə yenidən baxılması mövqelərini qarşılıqlı uyğunlaşdırmaqla tənzimləyir. Bundan əlavə, Qrupun aylıq faiz marjaları lazım olduqda onun aktivlərinin faiz dərəcələrinə yenidən baxılması məqsədilə, davamlı olaraq nəzərdən keçirilir. Əməliyyat prosedurlarına görə faiz dərəcələrinin qəbul edilən minimum səviyyəsi 10% təşkil edir. APİK və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti mütəmadi olaraq bu marjanın qorunmasına nəzarət edir. APİK həmçinin faiz dərəcələrindəki dəyişikliklər haqqında hesabatların və proqnozların təqdim edilməsi üçün məsuliyyət daşıyır. Hazırda Qrupun faiz dərəcələri üzrə uyğunlaşdırma siyasəti və faiz dərəcəsi marjalarının yüksək olmasına görə potensial faiz dərəcəsi riskinin əhəmiyyətli dərəcədə böyük olmadığı qənaətinə gəlmək olar.

APİK və Xəzinədarlıq Departamenti faiz dərəcəsi risklərinin tənzimlənməsi, Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti ona nəzarət funksiyalarını daşıyır. İdarə Heyəti isə bu sahədəki bütün təlimatları və aktiv/passivlərin faiz dərəcələrinə yenidən baxılması məsələlərini təsdiqləyir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun cəmi aktiv və passivləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə tarixlərinə görə (bunlardan hansı daha tez olarsa) təsnifləşdirilir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2007					
Cəmi maliyyə aktivləri	59,898	28,428	43,262	224,536	356,124
Cəmi maliyyə passivləri	72,279	128,612	99,073	47,763	347,727
31 dekabr 2007-ci il tarixinə xalis həssaslıq çatışmazlığı	(12,381)	(100,184)	(55,811)	176,773	8,397
31 dekabr 2006					
Cəmi maliyyə aktivləri	34,831	11,879	18,643	60,229	125,582
Cəmi maliyyə passivləri	47,831	47,324	21,960	9,424	126,539
31 dekabr 2006-cı il tarixinə xalis həssaslıq çatışmazlığı	(13,000)	(35,445)	(3,317)	50,805	(957)

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, 31 dekabr 2007-ci il tarixinə ABŞ dolları üzrə faiz dərəcələri həmin tarixdə 1% aşağı olsaydı, il üzrə mənfəət əsasən dəyişən faiz öhdəlikləri üzrə aşağı faiz xərcləri nəticəsində 1,078 min AZN (2006: 202 min AZN) çox olardı.

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, faiz dərəcələri 1% yuxarı olsaydı, mənfəət əsasən dəyişən faiz öhdəlikləri üzrə yuxarı faiz xərcləri nəticəsində 1,078 min AZN (2006: 202 min AZN) az olardı. Bank AZN ilə ifadə olunan dəyişən faizli aktiv və passivlərə malik olmadığına görə, onun mənfəəti AZN üzrə bazar faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə məruz qalmır. Satıla bilən aktivlər kimi təsnifləşdirilən sabit dərəcəli maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin artması nəticəsində bazar faiz dərəcələrindəki mümkün dəyişikliyin səhmdar kapitalının digər komponentlərinə təsiri əhəmiyyətli deyil.

Qrup öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Qrupun baş rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>İllik %</i>	2007			2006		
	ABŞ dolları	AZN	Avro	ABŞ dolları	AZN	Avro
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5.2	-	-	2.2	-	2.5
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	11.6	14.5	-	15.0	11.1	15.0
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	20.8	16.8	19.0	21.3	14.3	21.5
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	-	10.6	-	-	9.8	-
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	9.5	-	14.0	10.7	15.0	-
Müştəri hesabları	13.7	11.4	7.9	10.8	12.2	8.9
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	14.0	-	13.8	-	-
Müddətli borc öhdəlikləri	9.3	10.9	7.3	8.2	1.0	6.7
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	10.3	-	-	10.0	-	-

Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən “-” işarəsi Qrupun müvafiq valyutada aktiv və passivlərə malik olmadığını bildirir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Coğrafi risk. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Qrupun aktiv və passivlərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	19,682	9,888	847	30,417
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	13,007	-	-	13,007
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	25,793	-	-	25,793
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	272,478	-	-	272,478
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	14,291	-	-	14,291
Digər maliyyə aktivləri	89	49	-	138
Cəmi maliyyə aktivləri	345,340	9,937	847	356,124
Qeyri-maliyyə aktivləri	30,616	-	-	30,616
Cəmi aktivlər	375,956	9,937	847	386,740
Passivlər				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	8,242	1,129	7,236	16,607
Müştəri hesabları	123,865	-	-	123,865
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	700	-	-	700
Müddətli borc öhdəlikləri	10,086	184,283	-	194,369
Digər maliyyə passivləri	494	-	1,634	2,128
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	10,058	-	10,058
Cəmi maliyyə passivləri	143,387	195,470	8,870	347,727
Qeyri-maliyyə passivləri	2,459	-	-	2,459
Cəmi passivlər	145,846	195,470	8,870	350,186
Balans üzrə xalis mövqə	230,110	(185,533)	(8,023)	36,554
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər	64,130	-	-	64,130

Aktivlər, passivlər və kreditlərlə bağlı öhdəliklər adətən qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir. Azərbaycanlı qarşı tərəflərin ofşor şirkətləri ilə aparılmış əməliyyatlar üzrə qalıqlar həmin qarşı tərəflər ilə qalıqlar kimi "Azərbaycan Respublikası" sütununda göstərilir. Nağd pul, binalar və avadanlıqlar fiziki olaraq saxlanıldığı ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2006-cı il tarixinə Qrupun aktiv və passivlərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	9,588	13,960	164	23,712
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	8,657	-	-	8,657
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	4,722	-	-	4,722
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	87,864	-	-	87,864
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	550	-	-	550
Digər maliyyə aktivləri	77	-	-	77
Cəmi maliyyə aktivləri	111,458	13,960	164	125,582
Qeyri-maliyyə aktivləri	14,288	603	-	14,891
Cəmi aktivlər	125,746	14,563	164	140,473
Passivlər				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	3,728	14	2,614	6,356
Müştəri hesabları	80,960	-	-	80,960
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	2,653	-	2,653
Müddətli borc öhdəlikləri	3,049	28,529	-	31,578
Digər maliyyə passivləri	635	-	-	635
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	4,357	-	4,357
Cəmi maliyyə passivləri	88,372	35,553	2,614	126,539
Qeyri-maliyyə passivləri	1,854	-	-	1,854
Cəmi passivlər	90,226	35,553	2,614	128,393
Balans üzrə xalis mövqə	35,520	(20,990)	(2,450)	12,080
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər	21,460	-	-	21,460

Digər risk konsentrasiyaları. Rəhbərlik, verilmiş kreditlərin ümumi məbləği xalis aktivlərin 10%-dən yuxarı olan borcalanlar haqqında məlumatları əks etdirən hesabatlara əsasən kredit riski üzrə konsentrasiyaya nəzarət edir və bu cür məlumatları açıqlayır. 31 dekabr 2007 və 2006-cı il tarixlərinə Qrupun risklər üzrə əhəmiyyətli konsentrasiyası olmamışdır.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Likvidlik riski. Likvidlik riski Qrupun maliyyə öhdəliklərindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsində Qrupun çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya depozitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri ilə üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin passivlər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Bankın Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və passivlərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik risklərinin idarə edilməsi məqsədilə, Qrup aktiv/passivlərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi müştərilərin və bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir. Depozitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və həmçinin normal və gərgin vəziyyətdə depozitlərin ödənilməsinə təmin etmək üçün İdarə Heyəti və Müşahidə Şurası banklararası və digər borc vəsaitlərinin minimum səviyyəsi üzrə və ödəmə müddəti başa çatan vəsaitlərin minimum səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir. Onlar həmçinin passiv bazasının diversifikasiya riski üzrə parametrlər müəyyən edir.

Azərbaycan Respublikası Milli Bankı minimum likvidlik səviyyəsini müəyyən etmişdir. Bundan əlavə, beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə Qrup arasında bağlanmış kredit sazişlərində minimum likvidlik tələbləri nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Qrup bu tələblərə riayət etmişdir.

Qrupun likvidlik siyasəti aşağıdakılardan ibarətdir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımi likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Qrupun strateji məqsədlərinə uyğun maliyyə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və beləliklə, Qrupun ölkədaxili və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının vaxt çərçivələrində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması;
- Yerli qanunvericilik tələblərinə uyğun olaraq likvidlik əmsallarına gündəlik monitoring; və
- Aktiv və passivlər strukturunun vaxt çərçivələrində daimi monitoringi.

Qrupun Xəzinədarlıq Departamentinin funksiyaları aşağıdakılardır:

- Azərbaycan Milli Bankının likvidlik tələbləri və həmçinin xarici maliyyələşdirmə mənbələri ilə sazişlərdəki likvidlik ilə bağlı xüsusi şərtlərə uyğunluq;
- Rəhbərliyə gündəlik hesabatlar, o cümlədən əsas valyutalarda (AZN, ABŞ dolları, Avro) pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı proqnozların səviyyəsi, pul vəsaitlərinin mövqeləri, balansdakı dəyişikliklər haqqında rəhbərliyə hesabatların hazırlanması;
- Likvid aktivlərin səviyyəsinə daimi nəzarət/monitorinq;
- Depozit və digər passivlərin konsentrasiyaları üzrə monitoring; və
- Gərgin vəziyyətlərdə likvidliyin təmin edilməsi üçün pul vəsaitlərinin ani artımı üzrə planın tərtib edilməsi.

APİK, Qrupun likvidlik mövqeyinin Xəzinədarlıq Departamenti tərəfindən düzgün şəkildə idarə edilməsini təmin edir. Bu fəaliyyət üzrə nəzarətə görə Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti məsuliyyət daşıyır. Likvidlik mövqeləri və onların idarə edilməsi ilə bağlı qərarlar İdarə Heyəti tərəfindən qəbul olunur. Maliyyələşdirmə Planları Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	8,447	1,331	6,155	1,384	-	17,317
Müştəri hesabları	26,304	39,502	45,085	17,458	-	128,349
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	732	-	-	-	732
Müddətli borc öhdəlikləri	2,278	35,086	88,372	97,664	-	223,400
Digər maliyyə passivləri	1,633	495	-	-	-	2,128
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	516	516	8,893	6,798	16,723
Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklər	40,192	13,138	3,875	6,925	-	64,130
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	78,854	90,800	144,003	132,324	6,798	452,779

31 dekabr 2006-cı il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	4,937	-	-	1,682	-	6,619
Müştəri hesabları	42,086	18,638	19,095	3,974	-	83,793
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	2,967	-	-	2,967
Müddətli borc öhdəlikləri	604	2,206	7,834	30,454	-	41,098
Digər maliyyə passivləri	635	-	-	-	-	635
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	218	218	1,768	5,684	7,888
Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklər	13,450	4,396	1,296	2,318	-	21,460
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	61,712	25,458	31,410	40,196	5,684	164,460

Yuxarıdakı cədvəldə müştəri hesabları müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə göstərilmişdir. Lakin, Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinə uyğun olaraq fiziki şəxslər öz depozitləri üzrə hesablanmış faizləri itirmək şərtilə, həmin depozitləri ödəmə müddətindən əvvəl geri götürə bilərlər.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Qrup, likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskont edilməmiş ödəmə müddətləri üzrə təhlildən istifadə etmir. Bunun əvəzində Qrup gözlənilən ödəmə müddətlərinə nəzarət edir.

Aşağıdakı iki cədvəldə Qrupun aktiv və passivlərinin balans dəyəri balans tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan müddət üzrə qruplaşdırılır. İstisna hal olaraq dövlət qiymətli kağızları rəhbərliyin hesab etdiyi kimi fəaliyyətin adi gedişində bir həftə ərzində satıla bilməsinə görə "Tələb edilənədək və 1 aydan az" kateqoriyasına daxil edilir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	30,417	-	-	-	30,417
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	2,748	4,041	4,424	1,794	13,007
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	10,293	6,495	8,005	1,000	25,793
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	11,351	58,722	70,574	131,831	272,478
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	11,409	-	2,882	-	14,291
Digər maliyyə aktivləri	-	89	-	49	138
Cəmi maliyyə aktivləri	66,218	69,347	85,885	134,674	356,124
Passivlər					
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	8,429	1,295	5,622	1,261	16,607
Müştəri hesabları	26,174	38,482	42,128	17,081	123,865
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	700	-	-	700
Müddətli borc öhdəlikləri	894	30,453	80,323	82,699	194,369
Digər maliyyə passivləri	1,633	495	-	-	2,128
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	-	-	10,058	10,058
Cəmi maliyyə passivləri	37,130	71,425	128,073	111,099	347,727
31 dekabr 2007-ci il tarixinə xalis likvidlik çatışmazlığı	29,088	(2,078)	(42,188)	23,575	8,397
31 dekabr 2007-ci il tarixinə məcmu likvidlik çatışmazlığı	29,088	27,010	(15,178)	8,397	

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2006-cı il tarixinə gözlənilən ödəmə müddətlərinə görə təhlil aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	23,712	-	-	-	23,712
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	4,498	1,941	1,856	362	8,657
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	3,899	823	-	-	4,722
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	2,172	9,115	16,710	59,867	87,864
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	550	-	-	-	550
Digər maliyyə aktivləri	-	-	-	77	77
Cəmi maliyyə aktivləri	34,831	11,879	18,566	60,306	125,582
Passivlər					
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	4,893	-	-	1,463	6,356
Müştəri hesabları	42,066	18,152	17,355	3,387	80,960
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	2,653	-	2,653
Müddətli borc öhdəlikləri	237	2,104	1,952	27,285	31,578
Digər maliyyə passivləri	635	-	-	-	635
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	-	-	4,357	4,357
Cəmi maliyyə passivləri	47,831	20,256	21,960	36,492	126,539
31 dekabr 2006-cı il tarixinə xalis likvidlik çatışmazlığı	(13,000)	(8,377)	(3,394)	23,814	(957)
31 dekabr 2006-cı il tarixinə məcmu likvidlik çatışmazlığı	(13,000)	(21,377)	(24,771)	(957)	

Qrupun Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və passivlərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu Qrupun idarə olunması üçün əsas amillərdir. Ümumiyyətlə, banklarda bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakterli daşır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər. Aktiv və passivlərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan passivlərin münasib dəyərle əvəz edilməsi imkanı, Qrupun likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərlik hesab edir ki, müştəri hesablarının böyük hissəsinin "tələb edilənədək" statusuna malik olmasına baxmayaraq, həmin vəsaitlərin əmanətçilərin sayına və növünə görə diversifikasiyası, eləcə də Qrupun keçmiş təcrübəsi göstərir ki, bu cür vəsaitlər Qrupun fəaliyyəti üçün uzunmüddətli və sabit maliyyə mənbəyi yaradır.

Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə likvidlik tələbləri müvafiq öhdəliklərin məbləğindən çox aşağıdır. Belə ki, Qrup adətən müqavilələrə əsasən vəsaitlərin üçüncü şəxslər tərəfindən tələb edilməsini proqnozlaşdırmır. Kreditlərin verilməsi üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan öhdəliklərin ümumi məbləği gələcəkdə ödənilməsi tələb olunan nağd vəsaitləri mütləq şəkildə əks etdirmir. Belə ki, bu cür öhdəliklərin əksər hissəsi onların ödəmə müddətlərinin başa çatmasından əvvəl ləğv oluna bilər.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Əməliyyat Riskləri. Qrup əməliyyat riskinə məruz qalır. Əməliyyat riski kredit, bazar və likvidlik risklərindən başqa, birbaşa və ya dolayısı ilə qeyri-adekvat və ya düzgün fəaliyyət göstərməyən daxili proseslər, işçilər və ya sistemlər, yaxud kənar hadisələrdən yaranan zərər riskidir. Qeyri-adekvat və ya düzgün yaradılmamış biznes prosesləri, rəhbərliyin nöqsanları, texnoloji qüsurlar, nöqsanlara nəzarət strukturu, işçilərin nöqsanları, fırlıdaqçılıq və ümumi qəbul edilmiş korporativ etika standartlarına riayət edilməməsi müəssisəyə zərər yetirə bilər.

Əməliyyat risklərinin idarə edilməsində Qrupun məqsədi fəaliyyətin ümumi effektivliyi və xərclərin səmərəliliyi ilə maliyyə itkiləri və Qrupun nüfuzuna yetirilə biləcək zərərin qarşısının alınması arasında balansın yaradılmasından ibarətdir.

Əməliyyat riski əməliyyatı aparan bölmədə yaranır və əməliyyat riskləri ilə bağlı qərarların qəbul edilməsinə görə hər bir biznes bölməsi məsuliyyəti daşıyır. Bu məsuliyyət dairəsinə Qrupun daxili nəzarət sistemi çərçivəsində ümumi standartların işlənilib hazırlanması daxildir. Qrupun daxili nəzarət sistemi üzrə yanaşması aşağıdakıları əhatə edir:

- müvafiq vəzifə bölgüsü, o cümlədən maraqların ziddiyyətinə yol verilməməsi, əməliyyatın müstəqil şəkildə təsdiqlənməsi və sistemdən istifadə hüquqlarının dəqiq təsviri;
- əməliyyatların üzvləşdirilməsi və monitorinq tələbləri;
- tənzimləyici və digər hüquqi tələblərə uyğunluq;
- nəzarət qaydaları, prosedurlar və təlimatların sənədləşdirilməsi və biznes və risklərin idarə edilməsi sahələri tərəfindən təsdiqlənməsi;
- effektiv daxili audit funksiyası daxil olmaqla, nəzarət qaydalarına, prosedurlara və təlimatlara riayət edilməsinə daimi nəzarət və monitorinq;
- mövcud və potensial əməliyyat risklərinin davamlı şəkildə qiymətləndirilməsi;
- müəyyən edilmiş risklərlə bağlı qərar qəbul edərkən nəzarət qaydaları və prosedurlarının davamlı şəkildə qiymətləndirilməsi;
- gözlənilməz hallar üzrə planların tərtib edilməsi;
- IT təhlükəsizlik məsələlərinin davamlı şəkildə qiymətləndirilməsi;
- əməliyyat səhvləri və itkiləri haqqında məlumatın təqdim edilməsi və qabaqçılıq tədbirlərin təklif edilməsi;
- müvafiq personalın işə götürülməsi, təlim və ixtisas artırma;
- Qrupun outsorsinq (funksiyanın kənar xidmət göstərənə həvalə edilməsi) siyasətinə riayət edilməsi;
- peşə etikasını və etika standartları; və
- risklərin azaldılması, o cümlədən sığortalanması tədbirlərinin tətbiqi.

Qrupun əməliyyat risklərinin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində monitorinqin aparılması, hesabatların hazırlanması və tövsiyələrin verilməsinə görə Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Əməliyyat Riskləri Qrupu və Daxili Audit Departamenti məsuliyyət daşıyır.

29 Kapitalın İdarə Edilməsi

Qrupun kapitalının idarə olunmasında məqsəd (i) Azərbaycan Respublikası Milli Bankının ("ARMB") kapitalın məbləği ilə bağlı müəyyən etdiyi tələblərə riayət edilməsini, (ii) Qrupun fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin və (iii) Bazel sazişinə uyğun olaraq kapitalın adekvatlığı əmsalının 8% həcmində saxlanılması üçün kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir. Azərbaycan Respublikası Milli Bankının müəyyən etdiyi kapital adekvatlığı əmsallarına riayət edilməsinə Bankın Müşahidə Şurasının Sədri, Audit Komitəsinin Sədri, İdarə Heyətinin Sədri, Baş Mühəsib və Daxili Audit Departamentinin Direktoru tərəfindən baxılmış və təsdiqlənmiş müvafiq hesablamalardan ibarət aylıq hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə olunmasının digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

ARMB-nin kapitalın məbləği ilə bağlı mövcud tələblərinə görə banklar: (a) məcmu kapitalın minimum məbləğini 10,000 min AZN (2006: 8,200 min AZN) həcmində saxlamalı; (b) məcmu kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("məcmu kapitalın adekvatlığı əmsalı") minimum 12% (2006: 12%) və (c) 1-ci dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı") minimum 6% (2006: 6%) və ya yuxarı saxlanılmasını təmin etməlidir.

ARMB-nin məcmu kapital adekvatlığı əmsallarının hesablanması məqsədilə, 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın məcmu kapitalı 49,487 min AZN (2006: 17,405 min AZN) təşkil edir.

29 Kapitalın İdarə Edilməsi (davamı)

Rəhbərlik hesab edir ki, Qrup 31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərində müəyyən vaxtlar istisna olmaqla, yerli qanunvericiliyə uyğun hesablanmış kapitalın adekvatlığı əmsallarına riayət etmişdir. Buna baxmayaraq, rəhbərlik hesab edir ki, həmin pozuntular 2007-ci ildə əlavə səhm emissiyası nəticəsində tamamilə aradan qaldırılmışdır və müvafiq olaraq rəhbərlik həmin pozuntuların mənfi nəticələrə gətirib çıxaracağını gözləmir. 30 sayılı Qeydə baxın.

Qrup və Bank eyni zamanda kredit müqavilələrində nəzərdə tutulan kapitalın minimum məbləği ilə bağlı tələblərə, o cümlədən Kapitalın Qiymətləndirilməsi və Kapital Standartları haqqında Beynəlxalq Konvergensiya (aprel 1998-ci il tarixində yenidən işlənmişdir) və "Bazel I" adlanan bazar risklərini əks etdirən Kapital haqqında Bazel Sazişinə Əlavədə (noyabr 2005-ci ildə yenidən işlənmişdir) müəyyən edilən Bazel sazişinin tələbləri əsasında hesablanmış kapitalın adekvatlığı səviyyəsinə riayət etməlidirlər. Qrupun Bazel Sazişi əsasında hesablanmış kapital strukturu aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006 (düzəldilmiş)
1-ci dərəcəli kapital		
Nizamnamə kapitalı	15,000	6,600
Səhm mükafatı	12,076	484
Bölüşdürülməmiş mənfəət	4,926	2,154
Azlığın payı	712	-
Çıxılsın: Qeyri-maddi aktivlər	(579)	(314)
Cəmi 1-ci dərəcəli kapital	32,135	8,924
2-ci dərəcəli kapital		
Cari ilin mənfəəti	3,770	2,772
Kapital ehtiyatları	4,510	1,525
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	70	70
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	10,058	4,357
Cəmi 2-ci dərəcəli kapital	18,408	8,724
Çıxılsın: Səhm alətlərinə investisiyalar	(762)	(762)
Cəmi məcmu kapital	49,781	16,886
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər:		
Balans üzrə	337,408	110,744
Balansdankənar	23,377	11,246
Cəmi risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	360,784	121,990
Bazel əmsalı	13.8%	13.8%

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, Bank 2007 və 2006-cı illər ərzində kapitalın məbləği ilə bağlı bütün kənar qurumların tələblərinə riayət etmişdir.

30 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyət gedişində Qrupa qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Qrupun Rəhbərliyi öz təxminlərinə, daxili peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

30 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər (davamı)

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına, o cümlədən səhm mükafatının yaranmasına səbəb olan səhmlərin emissiyasına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər. Azərbaycan Respublikasında cərəyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi və mühakimələri şərh edərkən daha inandırıcı mövqe nümayiş etdirə bilər və keçmişdə nəzərdən keçirilməyən əməliyyat və fəaliyyətlərə yenidən baxa bilər. Bunun nəticəsində Qrupa qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Rəhbərlik, Bank tərəfindən həyata keçirilən səhm emissiyası kimi kapital əməliyyatları nəticəsində Qrupun qeyri-satış əməliyyatları üzrə gəlir əldə etdiyini və Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq bu gəlir üzrə mənfəət vergisinin hesablanmalı olub-olmadığını təhlil etmişdir. Rəhbərlik hesab edir ki, bu cür əməliyyatlar (məsələn səhm mükafatı yaradan yeni səhmlərin emissiyası) Vergi Məcəlləsində nəzərdə tutulmur və bu səbəbdən Bankın mənfəət vergisinin hesablanmasında qeydə alınmır. Müvafiq olaraq, Bank 31 dekabr 2007-ci il tarixinə cəmi 12,076 min AZN (2006: 484 min AZN) məbləğində səhm mükafatının yaranması ilə nəticələnən bu cür əməliyyatlar üzrə hər hansı mənfəət vergisi ödəməmiş və ya hesablamamışdır.

Rəhbərlik hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhini düzgündür və vergi, xarici valyuta və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2007-ci il tarixinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır (2006: ehtiyat yaradılmamışdır). Hər hansı əlavə vergi öhdəliklərinin yaranacağı təqdirdə, Qrupa qarşı əlavə cərimələr və ödənişin gecikdirilməsinə görə faizlər tətbiq edilə bilər.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Qrupun müqavilə üzrə kapital məsrəfləri ilə bağlı əhəmiyyətli öhdəlikləri olmamışdır (2006: kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər olmamışdır).

Əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər. Qrupun müəyyən minimum bildiriş müddətinin başa çatmasından sonra ləğv edilə biləcək əməliyyat lizinqləri vardır. Bildiriş müddətinin sonuna qədər əməliyyat lizinqi üzrə gələcək lizinq ödənişlərinin minimum hissəsi aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
1 ildən az	378	78
Cəmi əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər	378	78

Xüsusi şərtlərə riayət olunması. Qrup müddətli borc öhdəlikləri üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etmək məcburiyyətindədir. Bu cür xüsusi şərtlərə əməl edilməməsi Qrup üçün mənfəəti nəticələndir, o cümlədən borc vəsaitləri ilə əlaqədar xərclərin artmasına və ödəmə müddətinin dəyişməsinə gətirib çıxara bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, Qrup 31 dekabr 2007-ci il tarixinə qüvvədə olan borc vəsaitləri üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etmişdir. Buna baxmayaraq, 31 dekabr 2007-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Bank müəyyən vaxtlarda aşağıdakı xüsusi şərtlərə riayət etməmişdir:

- BMK ilə bağlanmış Kredit Müqaviləsində nəzərdə tutulan “ABŞ dollarının hecləşdirilməmiş açıq valyuta mövqeyi”. 30 iyun 2007-ci il tarixinə bu əmsalın 15%-dən artıq olmaması tələb olunduğu halda, həmin göstərici 16% təşkil etmişdir; və
- DEG ilə bağlanmış Kredit Müqaviləsində nəzərdə tutulan “Xərclərin gəlirə nisbəti”. 30 iyun 2007-ci il tarixinə bu əmsalın 80%-dən artıq olmaması tələb olunduğu halda, həmin göstərici 81% təşkil etmişdir.

DEG və BMK ilə bağlanmış kredit müqavilələrində Bank tərəfindən pozuntu hallarının 30 günlük güzəşt dövrü ərzində aradan qaldırılmasına imkan verən maddə nəzərdə tutulur və Bank bütün bu pozuntuların həmin vaxt ərzində aradan qaldırıldığını hesab edir.

30 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər (davamı)

Pozuntu hallarının kredit müqavilələrində icazə verilən vaxt ərzində aradan qaldırılması ilə əlaqədar olaraq, rəhbərlik həmin pozuntuların mənfi nəticələrə gətirib çıxaracağını gözləmir. Bu səbəbdən müvafiq borc vəsaitlərinin heç biri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında “tələb edilənədək və 1 aydan az” kateqoriyasına daxil edilməmişdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, Qrup 31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərində müəyyən vaxtlar istisna olmaqla, yerli qanunvericiliyə uyğun hesablanmış kapitalın adekvatlığı əmsallarına riayət etmişdir. Buna baxmayaraq, rəhbərlik hesab edir ki, həmin pozuntular 2007-ci ildə əlavə səhm emissiyası nəticəsində tamamilə aradan qaldırılmışdır və müvafiq olaraq rəhbərlik həmin pozuntuların mənfi nəticələrə gətirib çıxaracağını gözləmir. 29 sayılı Qeydə baxın.

Kreditlərlə bağlı öhdəliklər. Bu maliyyə alətlərinin əsas məqsədi lazım olduqda müştərilərə maliyyə vəsaitlərinin təqdim edilməsini təmin etməkdir. Müştərinin üçüncü tərəflər qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi halda, Qrupun ödənişlər aparması ilə bağlı mütləq öhdəlikləri əks etdirən zəmanətlər və zəmanət akkreditivləri kreditlərlə eyni kredit riski daşıyır. Müəyyən şərtlər çərçivəsində müştərilər adından nəzərdə tutulan məbləğlərdə ödənişlərin həyata keçirilməsi üzrə Qrupun yazılı öhdəliklərini əks etdirən sənədli və kommersioniya akkreditivlərinə müvafiq mal təchizatı və ya nağd pul depozitləri formasında təminat alınır. Həmin sənədli və kommersioniya akkreditivləri birbaşa kreditləşdirmə ilə müqayisədə az risk daşıyır.

Kreditlərin təqdim edilməsi üzrə öhdəliklərə kreditlər, zəmanətlər və ya akkreditivlər formasında kreditlərin verilməsi üçün rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənməmiş məbləğlərin istifadə edilməyən hissəsi daxildir. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər ilə əlaqədar, Qrup potensial olaraq istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğinə bərabər məbləğdə zərərin yaranması riskinə məruz qalır. Lakin, kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklərin böyük hissəsi müştərilərin ödəmə qabiliyyəti ilə bağlı müəyyən tələblərə əməl etməsindən asılı olduğuna görə, ehtimal edilən zərərlərin məbləği istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğindən azdır. Adətən uzunmüddətli öhdəliklər qısamüddətli öhdəliklər ilə müqayisədə daha yüksək kredit riskinə malik olduğu üçün, Qrup kreditlərlə bağlı öhdəliklərin ödəmə müddətinə qədər qalan müddətə nəzarət edir. İlin sonuna kreditlərlə bağlı öhdəliklər və onların ədalətli dəyəri aşağıda göstərilir:

	2007		2006	
	Məbləğ	Ədalətli dəyər	Məbləğ	Ədalətli dəyər
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Ləğv edilə bilən istifadə edilməmiş kredit xətləri	37,776	-	9,437	-
Zəmanətlər	20,399	674	10,470	183
İdxal akkreditivləri	5,955	125	1,553	25
Cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər	64,130	799	21,460	208

İstifadə edilməmiş kredit xətləri, akkreditivlər və zəmanətlər üzrə müqavilədə nəzərdə tutulan ümumi borc məbləği mütləq şəkildə pul vəsaitləri üzrə gələcək tələbləri əks etdirmir, belə ki, həmin öhdəliklərin müddəti borcalana vəsaitlər təqdim edilmədən başa çata və ya ləğv oluna bilər. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə kreditlərlə bağlı öhdəliklərin ədalətli dəyəri 799 min AZN (2006: 208 min AZN) təşkil etmişdir:

	2007	2006
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>		
Azərbaycan manatı	26,255	5,804
ABŞ dolları	27,263	12,670
Avro	10,612	2,986
Cəmi	64,130	21,460

31 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri

Ədalətli dəyər, məcburi satış və ya ləğv etmə halları istisna olmaqla, maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə alətinin mübadilə edilə bildiyi məbləği əks etdirir və ən yaxşı olaraq aktiv bazar qiyməti ilə təsdiqlənir.

Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək tələb edilir. Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər müşahidə olunmaqdadır, lakin iqtisadi şərtlər maliyyə bazarlarında aktivliyin həcmi məhdudlaşdırmaqda davam edir. Bazar qiymətləri köhnəlmiş ola bilər və ya aşağı qiymətlərlə satışın dəyərini əks etdirə bilər və bu səbəbdən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini əks etdirməyə bilər. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Ədalətli dəyerdə qeydə alınan maliyyə alətləri. Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları konsolidasiya edilmiş balans hesabatında ədalətli dəyerdə qeydə alınır.

Ədalətli dəyər müstəqil bazar qiymətləri mövcud olmayan bəzi satıla bilən investisiya qiymətli kağızları (Qeyd 10) istisna olmaqla, kvota olunmuş bazar qiymətlərinə əsasən hesablanır. Qrup bu cür investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyərini müəyyən edərkən investisiya qoyulan müəssisələrin iştirak payının əlaqəli olmayan üçüncü tərəflərə son dövrdəki satış nəticələrinə, investisiya qoyulan müəssisələrin diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti və maliyyə göstəriciləri kimi mövcud məsələyə aid müvafiq məlumatların təhlilinə və digər qiymətləndirmə metodologiyalarının tətbiqi nəticələrinə əsaslanır. Qiymətləndirmə üsullarının tətbiqi zamanı müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə əsaslandırılmayan bəzi fərziyyələrin irəli sürülməsi tələb edilir. Bu fərziyyələrin hər hansı birinin mümkün alternativ variantla əvəz edilməsi mənfəət, gəlir, aktiv və passivlərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə səbəb olmur.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri təxminən onların cari ədalətli dəyərinə bərabər olan amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan kreditlər və debitor vorcları. Sabit faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır. İstifadə edilmiş diskont dərəcələri qarşı tərəfin valyuta, alətin ödəmə müddəti və kredit riskindən asılıdır. Bu dərəcələrin təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2007	2006
<i>Digər banklardan alınacaq vəsaitlər – Qeyd 8</i>		
Digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələr	illik 9 % - 18 %	illik 14 % - 16 %
<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar – Qeyd 9</i>		
Korporativ kreditlər	illik 5 % - 30 %	illik 5 % - 26 %
Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	illik 11 % - 36 %	illik 7 % - 36 %
Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	illik 13 % - 28 %	illik 18 % - 30 %
Sahibkarlara verilmiş kreditlər	illik 7 % - 28 %	illik 7 % - 30 %
İpoteka kreditləri	illik 4 % - 28 %	illik 6 % - 28 %

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər və müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların təxmin edilən ədalətli dəyərləri haqqında məlumat üçün müvafiq olaraq 8 və 9 sayılı Qeydlərə baxın.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan passivlər. Bazar qiymətləri mövcud olmayan sabit faiz dərəcəli və müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri, analoji kredit riskinə və yerdə qalan ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır. Tələb edildikdə və ya əvvəlcədən bildiriş təqdim edilməklə ödənilən passivlərin ("tələb edilənədək ödənilən passivlər") ədalətli dəyəri, passivlərin ödənilməsinin tələb edildiyi birinci gündən başlayaraq diskont edilmiş tələb edildikdə ödənilən məbləğ kimi hesablanır. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müştəri hesabları, buraxılmış borc qiymətli kağızları, müddətli borc öhdəlikləri və digər maliyyə öhdəliklərinin təxmin edilən ədalətli dəyərləri haqqında məlumat üçün müvafiq olaraq 14, 15, 16, 17 və 18 sayılı Qeydlərə baxın.

31 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri (davamı)

İstifadə edilmiş diskont dərəcələri Bankın kredit riskindən, eləcə də qarşı tərəfin maliyyə alətinin valyutasından və ödəmə müddətindən asılıdır və illik 2%-14% (2006: illik 2%-14%) təşkil edir.

32 Maliyyə Alətləri Növlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları ilə Üzləşdirilməsi

BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Ölçülməsi* Standartına uyğun olaraq Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) kreditlər və debitor borcları; (b) satıla bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyerdə əks etdirilən maliyyə aktivləri ("MZHƏD"). "Mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyerdə əks etdirilən maliyyə aktivləri" kateqoriyası iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin uçot zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) diling əməliyyatları üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri. Maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

	2007			2006		
	Kreditlər və debitor borcları	Satıla bilən aktivlər	Cəmi	Kreditlər və debitor borcları	Satıla bilən aktivlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	30,417	-	30,417	23,712	-	23,712
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	13,007	-	13,007	8,657	-	8,657
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər						
- Digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələr	25,793	-	25,793	4,722	-	4,722
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar						
- Korporativ kreditlər	91,053	-	91,053	35,991	-	35,991
- Sahibkarlara verilmiş kreditlər	64,764	-	64,764	20,611	-	20,611
- Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	61,618	-	61,618	16,390	-	16,390
- Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	21,421	-	21,421	11,110	-	11,110
- İpoteka kreditləri	33,622	-	33,622	3,762	-	3,762
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	-	14,291	14,291	-	550	550
Digər maliyyə aktivləri:						
- Blokləşdirilmiş nostro hesabları	49	-	49	77	-	77
- Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	49	-	49	-	-	-
- Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	40	-	40	-	-	-
Cəmi maliyyə aktivləri	341,833	14,291	356,124	125,032	550	125,582
Qeyri-maliyyə aktivləri			30,616			14,891
Cəmi aktivlər			386,740			140,473

Qrupun bütün maliyyə passivləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində uçota alınır.

33 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar eyni qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa diqqət yetirilir.

31 dekabr 2007 və 2006-cı il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə aparılmış əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2007				2006			
	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdarlar	Digər səhmdarlar	Digər əlaqəli tərəflər	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdarlar	Digər səhmdarlar	Digər əlaqəli tərəflər
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği (müqavilə üzrə faiz dərəcəsi: 2007: 11%-23%; 2006: 10%-26%)	347	237	19	-	200	-	1,339	-
İlin sonuna müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(7)	(5)	(3)	-	(4)	-	(27)	-
Digər aktivlər:								
- Qabaqcadan ödənilmiş sığorta xərcləri	-	-	-	-	-	-	-	51
Müştəri hesabları:								
Cari/hesablaşma hesabları	8	32	26	-	90	454	372	-
Müddətli depozitlər (müqavilə üzrə faiz dərəcəsi: 2007: 10%-13%; 2006: 9%-13%)	71	200	213	1,091	696	-	1,010	-
Müddətli borc öhdəlikləri (müqavilə üzrə faiz dərəcəsi: 2007: 8% - 9%; 2006: 6% - 9%)	-	-	48,151	-	-	-	19,401	-

31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərində tamamlanan illər üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

	2007				2006			
	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdarlar	Digər səhmdarlar	Digər əlaqəli tərəflər	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdarlar	Digər səhmdarlar	Digər əlaqəli tərəflər
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
Faiz gəlirləri	59	40	10	31	23	-	132	-
Faiz xərcləri	10	25	4,176	120	-	-	1,198	-
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	3	5	(14)	-	3	-	17	-
Haqq və komissiya gəlirləri	-	-	-	116	-	-	72	-
Haqq və komissiya xərcləri	-	-	136	-	-	-	-	-
Sığorta xərcləri	-	-	-	-	-	-	27	-

33 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar (davamı)

31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2006-cı il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə digər hüquq və öhdəliklər aşağıda göstərilir:

	2007				2006			
	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdarlar	Digər səhmdarlar	Digər əlaqəli tərəflər	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdarlar	Digər səhmdarlar	Digər əlaqəli tərəflər
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
İlin sonuna Qrup tərəfindən açılmış zəmanətlər	-	-	154	692	-	-	-	-

Bankın əsas səhmdarı cənab Eldar Qəribovdur (2006: cənab Eldar Qəribov).

31 dekabr 2007-ci il tarixində tamamlanan il ərzində baş rəhbərliyin əmək haqqı xərcləri maaş, əlavə ödənişlər və digər qısamüddətli müavinətlərdən ibarət olmuş və 915 min AZN təşkil etmişdir (2006: 495 min AZN). Rəhbərliyin mükafatlarına Qrup adından AYİB tərəfindən ödənilmiş 80 min AZN (2006: sıfır) daxildir.

34 Törəmə Müəssisələr

Adı	Fəaliyyət növü	Səsvərmə hüquqlu səhmlərdə payı	Nizamnamə kapitalında payı	Qeydiyyat ölkəsi
Unilizinq	Lizinq	66.7%	66.7%	Azərbaycan

17 iyun 2004-cü il tarixində səhmləri bütünlüklə Banka məxsus olan törəmə müəssisə - UniLizinq şirkəti Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Şirkət 2004-cü ilin avqust ayında əməliyyatlara başlamışdır.

14 mart 2007-ci il tarixində AYİB tərəfindən Unilizinq şirkətinin nizamnamə kapitalına 600 min AZN məbləğində kapital qoyuluşunun həyata keçirilməsinə dair Bank ilə AYİB arasında Səhmdarların Müqaviləsi imzalanmışdır. Bu sövdələşmədən sonra Unilizinq şirkətinin nizamnamə kapitalında AYİB-in payı 33.3%, Bankın payı isə 66.7% təşkil etmişdir. 31 dekabr 2007-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilən 712 min AZN məbləğində azlığın payı Unilizinq şirkətinin 31 dekabr 2007-ci il tarixinə xalis aktivlərində AYİB-in 33.3%-lik payını əks etdirir.

35 Hesabat Tarixindən Sonra Baş Vermiş Hadisələr

Bank 100%-lik törəmə müəssisəsi olan "Unicapital Açıq Səhmdar Cəmiyyətini" təsis etmişdir. Unicapital şirkəti Azərbaycanın qiymətli kağızlar bazarında broker və diler fəaliyyəti, həmçinin qiymətli kağızların idarə olunması üzrə xidmətlər göstərəcəkdir. Unicapital şirkəti yuxarıda qeyd olunan xidmətlərin göstərilməsi üçün Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsindən müvafiq lisenziyaları 23 yanvar 2008-ci il tarixində aldığına görə, 31 dekabr 2007-ci il tarixinə şirkət fəaliyyətə başlamamışdır.

14 fevral 2008-ci il tarixində Bank ilə Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı arasında 5,000,000 ABŞ dolları həcmində kredit xəttinin açılmasına dair Kredit Sazişi imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və ilkin ödəniş 14 fevral 2009-cu il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin doqquz bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur.

6 mart 2008-ci il tarixində Bank ilə Deutsche Investitions-und Entwicklungsgesellschaft MBH arasında müəyyən tələblərə cavab verən layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün 15,000,000 ABŞ dolları həcmində Subordinasiya Kreditinin alınması haqqında Saziş imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və əsas məbləğin 31 mart 2014-cü il tarixində bir hissədə geri qaytarılması nəzərdə tutulur.

35 Hesabat Tarixindən Sonra Baş Vermiş Hadisələr (davamı)

31 mart 2008-ci il tarixində Bank ilə Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası arasında ipoteka kreditlərinin maliyyələşdirilməsi məqsədilə 15,000,000 ABŞ dolları həcmində vəsaitin alınması haqqında Kredit Sazişi imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və ilkin ödəniş 15 iyun 2015-ci il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin səkkiz bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur.